

Evaluatie Beleidsplan Samen Dichtbij 2025

Colofon

Opdrachtgever

Regio Gelderland-Zuid

Auteurs

Kenmerk

LJ/25/2097/evwn

Publicatiedatum

2 december 2025

© Bureau HHM

1

2

3

4

Inhoud

Samenvatting	4
1. Inleiding	7
1.1 Aanleiding	7
1.2 Vraagstelling	7
1.3 Aanpak	8
2. Relevante (maatschappelijke) ontwikkelingen	10
2.1 Inleiding	10
2.2 Beleidsmatige ontwikkelingen	10
2.3 Autonome ontwikkelingen	14
3. Aansluiting op het beleidsplan	18
3.1 Inleiding	18
3.2 Trends en Transformatieopgave	19
3.3 Thema 1: Een sluitend netwerk	22
3.4 Thema 2: Wonen	24
3.5 Thema 3: Werk en dagbesteding	26
3.6 Thema 4: Maatschappelijke participatie en sociaal netwerk	28
3.7 Thema 5: Inkomen en schuldhulpverlening	29
3.8 Thema 6: (overige) organisatorische onderwerpen	31
3.9 Reflectie per ontwikkeling	32
3.10 Integratie MO in beleidsplan	34
3.11 Positie en aansluiting beleidsplan	34
4. Conclusie en advies	36
4.1 Inleiding	36
4.2 Conclusie met antwoord onderzoeksvragen	36
4.3 Antwoord hoofdvraag	39

1

2

3

4

Samenvatting

Doel en vraagstelling

Het beleidsplan Samen Dichtbij (2017) voor Beschermd Wonen (BW) en Maatschappelijke Opvang (MO) in regio Gelderland-Zuid is geëvalueerd om te bepalen of de ambities, doelen en resultaten nog actueel zijn en welke aanpassingen nodig zijn.

De kernvraag van de evaluatie: *In hoeverre is het regionaal beleidsplan Samen Dichtbij nog actueel en welke aanpassingen zijn nodig?*

Daarnaast zijn diverse deelvragen geformuleerd:

- Welke relevante maatschappelijke en beleidsmatige ontwikkelingen komen er op de regio af, zowel landelijk als binnen onze eigen regio?
- Sluiten dit beleid en de 25 actiepunten voldoende aan op deze ontwikkelingen?
- Op welke onderdelen wel? Wat is al bereikt?
- Op welke onderdelen niet? Ontbreken er zaken?
- Is de MO voldoende geïntegreerd in het beleidsplan en sluiten de Visie MO en het plan van aanpak dak -en thuisloosheid voldoende aan op de uitgangspunten uit het beleidsplan?
- Sluit het beleidsplan voldoende aan op andere domeinen en ontwikkelingen?

Onderzoeksmethode

De evaluatie is uitgevoerd in vier stappen:

1. Bureauonderzoek: documentenanalyse van relevante beleidsstukken en kwantitatieve analyse van doelgroepcijfers.

2. Interviews: gesprekken met aanbieders, beleidsmakers, de GGD en bestuurders om bevindingen te toetsen en aanvullende informatie op te halen.
3. Analyse en reflectiebijeenkomst: bespreking van eerste inzichten alle stakeholders.
4. Rapportage: verwerking van alle opbrengsten in deze eindrapportage.

Daarnaast is een cliëntervaringsonderzoek uitgevoerd onder 18 cliënten BW en 6 begeleiders, met focus op dagbesteding, uitstroom, doorstroom en preventie. Cliënten vanuit de MO zijn niet bevraagd in het kader van dit onderzoek, omdat input vanuit deze doelgroep wordt meegenomen in de ontwikkelingen van het regionaal actieplan dak- en thuisloosheid.

Ontwikkelingen

De belangrijkste beleidsmatige ontwikkelingen die op het beleidsplan van invloed zijn of zouden moeten zijn:

- Landelijk: Integraal Zorg Akkoord (IZA), Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA), Nationaal Actieplan Dakloosheid ('Wonen Eerst'), uitstel doordecentralisatie BW, openstelling Wlz voor psychiatrie, meer focus op integrale en domeinoverstijgende aanpak.
- Regionaal: Regionaal actieplan dak- en thuisloosheid, evaluatie DVO/CR, ontwikkelingen op wonen en zorg (zoals opgestelde woonzorgvisies en het plan rondom huisvesting van aandachtsgroepen).

Naast beleidsmatige ontwikkelingen zijn er ook diverse autonome ontwikkelingen die van invloed zijn of zouden moeten zijn op het beleidsplan. De belangrijkste ontwikkelingen:

- Ontwikkeling doelgroep: onder andere toename volume en complexiteit van de doelgroep.

- Krapte op arbeids- en woningmarkt.
- Verminderde draagkracht en draagvlak in samenleving.

Aansluiting beleidsplan op ontwikkelingen

Veel punten uit het beleidsplan Samen Dichtbij zijn nog steeds actueel en relevant. Op hoofdlijnen zien we dat de in het beleidsplan geambieerde beweging *Geïntegreerde GGZ in de wijk* nog steeds aansluit bij de landelijke beleidsontwikkelingen. Tegelijkertijd wordt dit beleidsdoel bemoeilijkt door autonome ontwikkelingen, zoals krapte op de arbeidsmarkt en woningmarkt en een gebrek aan faciliteiten in de regio. In het beleidsplan is nog onvoldoende aandacht voor de uitdagingen die deze autonome ontwikkelingen in de regio met zich meebrengen. Daarnaast zijn er beleidsmatige ontwikkelingen waarop het beleidsplan meer kan aansluiten. Suggesties voor een betere inhoudelijke aansluiting staan in advies 1.

Integratie MO in beleidsplan

Er ontbreekt een concrete visie op de MO in het beleidsplan. Daarnaast sluit de huidige omschrijving niet aan op het nationale actieplan Dak- en Thuisloosheid, met als visie *Wonen Eerst*. De regio ontwikkelt op dit moment het regionale actieplan Dak- en Thuisloosheid Gelderland-Zuid, waarin ook aandacht is voor een visie op de MO. Wonen Eerst staat hierin als één van de hoofddoelen beschreven. Om het beleidsplan Samen Dichtbij meer aan te laten sluiten bij het nationale actieplan, zou meer aandacht moeten zijn voor bijzondere doelgroepen, zoals (dreigend) dakloze jongeren, dakloze LHBTIQ+’ers en dakloze EU-burgers en het betrekken van ervaringsdeskundigen in de gehele beleidscyclus. Bij de ontwikkeling van het regionale actieplan is hier wel aandacht voor.

Positie en aansluiting beleidsplan

Het beleidsplan mist op dit moment een heldere en beknopte visie die de samenhang met andere domeinen en regionale plannen duidelijk maakt. Respondenten geven aan dat er behoefte is aan een overstijgend beleidsplan met een brede doelgroepomschrijving en een duidelijke visie, waaruit concrete uitvoeringsplannen voortvloeien. Door deze integrale benadering kan het beleidsplan beter aansluiten op actuele ontwikkelingen en behoeften binnen de regio.

Adviezen

We geven de volgende adviezen:

1. *Transformeer het beleidsplan naar een visiedocument*

Transformeer het beleidsplan naar een visiedocument dat als basis dient voor verdere uitvoeringsplannen. Hiermee wordt een duurzaam document gecreëerd, dat heldere kaders geeft aan de uitvoering.

Hoewel het scenario *geïntegreerde GGZ in de wijk* vanuit respondenten gewenst blijft als basis voor het visiedocument en aansluit bij landelijke inzichten, zijn er vraagtekens over de haalbaarheid en uitvoerbaarheid van het scenario. Daarnaast horen we verschillende interpretaties van het scenario. Wij raden daarom aan om stil te staan bij in hoeverre het scenario *geïntegreerde GGZ in de wijk* het vergezicht blijft waar de regio naartoe wil werken en om – afhankelijk van de wenselijkheid - te werken aan eenduidigheid in de interpretatie.

Er zijn ook een aantal inhoudelijke punten waar vanuit het onderzoek is gebleken dat het huidige beleidsplan of de verdere uitwerking van het beleidsplan - afhankelijk van hoe beknopt het document gaat worden - beter kunnen aansluiten bij beleidsmatige en autonome ontwikkelingen.

De volgende aanpassingen kunnen wenselijk zijn indien de regio wil aansluiten bij deze ontwikkelingen:

- Het beleidsplan bevat veel elementen die aansluiten bij een integrale en domeinoverstijgende aanpak, vooral rond lokale netwerken voor multiprobleemhuishoudens. Echter kan de integraliteit verder worden versterkt, bijvoorbeeld bij het betrekken van informele zorg en een integrale aanpak bij schuldenproblematiek.
- Preventie: concrete maatregelen om te voorkomen dat mensen instromen in de MO worden gemist. De concrete maatregelen passen in het uitvoeringsplan en het beleidsplan kan hiervoor het kader zijn.
- Zorg voor een betere inhoudelijke aansluiting met regionale kaders, zoals het regionale actieplan dak- en thuisloosheid, het regionale afsprakenkader huisvesting aandachtsgroepen en opgestelde woonzorgvisies in de regio.
- Hoewel het nationale actieplan dak- en thuisloosheid specifiek is opgesteld voor MO, is onze ervaring in regio's elders dat deze kapstok ook passend kan zijn voor BW. Indien de regio aan wil sluiten bij het nationale actieplan is het raadzaam om meer focus te leggen op de actielijnen: Wonen Eerst, Inzet Ervaringskennis, Speciale aandacht voor bijzondere doelgroepen, zoals jongeren, LHBTIQ+'ers en EU-burgers. Zorg voor goede afstemming over de aansluiting bij het regionale actieplan dak- en thuisloosheid.
- Over het algemeen dient meer rekening gehouden te worden met de genoemde autonome ontwikkelingen in het beleidsplan, zoals krapte op de arbeidsmarkt en woningmarkt en de ontwikkeling van de doelgroep. Waar nodig moeten oplossingen gezocht worden om hiermee om te gaan. Denk aan:
 - Inzet van (zorg)technologie en slimme oplossingen: ontwikkel een visie op het gebruik van domotica en AI in woonvoorzieningen om de werkdruk te verlagen. Heb in het uitvoeringsplan aandacht voor

de inzet van deze middelen, waarbij nagedacht wordt over structurele financiering/middelen om dit te realiseren.

2. Maak een uitvoeringsplan met heldere actiepunten

Werk een meerjarig actie- en uitvoeringsplan uit met concrete maatregelen, projecten en verantwoordelijken. Dit kunnen ook meerdere plannen zijn, verdeeld over verschillende onderwerpen. Het regionaal actieplan dak- en thuisloosheid kan bijvoorbeeld worden gezien als één van de uitvoeringsplannen onder het beleidsplan, net als de strategische agenda Gelderland-Zuid. Het is dan wel belangrijk dat (ook voor de lezer van een individueel plan) duidelijk is hoe de verschillende plannen zich tot elkaar verhouden en tot het overkoepelende beleidsdocument. Sluit zoveel mogelijk aan bij de bestaande structuur van de werkgroepen MO/BW in de regio en pas deze structuur waar nodig aan.

Het uitvoeringsprogramma volgt uit het visie-document en kan flexibeler worden aangepast aan nieuwe ontwikkelingen. Formuleer actiepunten zoveel mogelijk *SMART* en plan momenten (bijvoorbeeld elke twee jaar) waarop het plan geëvalueerd wordt, waarna bijstelling kan plaatsvinden op punten die zijn behaald. Denk hierbij vooraf na over hoe gemonitord wordt, door op te schrijven hoe resultaten gemeten worden en op welke manier data verzameld wordt.

1. Inleiding

De regio Gelderland-Zuid heeft laten evalueren of het beleidsplan *Samen Dichtbij* nog actueel is. Bureau HHM onderzocht dit met bureau-onderzoek, interviews, een analyse en reflectiebijeenkomst. De resultaten zijn verwerkt in deze rapportage.

1.1 Aanleiding

Het beleidsplan *Samen Dichtbij* over Beschermd Wonen (BW) en Maatschappelijke Opvang (MO) is in 2017 opgesteld door de regio Gelderland-Zuid en in 2021 geëvalueerd. Het beleidsplan heeft 25 actiepunten, gericht op het realiseren van de ambities en doelen van het beleidsplan. De regio wil het beleidsplan opnieuw evalueren en, indien nodig, actualiseren.

1.2 Vraagstelling

Het doel van de evaluatie is om te kijken of de ambities, doelen en resultaten nog actueel zijn en daarmee inzichtelijk te maken of het beleidsplan geactualiseerd moet worden.

De kernvraag van de evaluatie: *In hoeverre is het regionaal beleidsplan Samen Dichtbij nog actueel en welke aanpassingen zijn nodig?*

Daarnaast zijn diverse deelvragen geformuleerd:

- Welke relevante maatschappelijke en beleidsmatige ontwikkelingen komen er op de regio af, zowel landelijk als binnen onze eigen regio?
- Sluiten dit beleid en de 25 actiepunten voldoende aan op deze ontwikkelingen?
- Op welke onderdelen wel? Wat is al bereikt?
- Op welke onderdelen niet? Ontbreken er zaken?
- Is de MO voldoende geïntegreerd in het beleidsplan en sluiten de Visie MO en het plan van aanpak dak -en thuisloosheid voldoende aan op de uitgangspunten uit het beleidsplan?
- Sluit het beleidsplan voldoende aan op andere domeinen en ontwikkelingen?

Naast de evaluatie wilde de regio ook inzicht in de cliëntervaring rondom BW. In een aparte notitie die we hiervoor hebben opgesteld zijn

1

2

3

4

onderwerpen als dagbesteding, uitstroom en doorstroom, terugkeer naar de herkomstgemeente en de preventie van BW geïnventariseerd en uitgewerkt. Daarnaast hebben we voor deze evaluatie relevante bevindingen uit het cliëntervaringsonderzoek opgenomen in deze rapportage.

Cliënten vanuit de MO zijn niet bevraagd in het kader van dit onderzoek, omdat input vanuit deze doelgroep ten tijde van het onderzoek werd opgehaald in het kader van de uitwerking van het regionaal actieplan dak- en thuisloosheid. De conceptuitwerkingen van dit regionaal actieplan zijn meegenomen in dit onderzoek.

1.3 Aanpak

We hebben aan de hand van vier stappen deze evaluatie uitgevoerd.

Stap 1. Bureau onderzoek

Het bureauonderzoek bestond uit een documentanalyse en een analyse van kwantitatieve data.

Documentenanalyse

Om goed zicht te krijgen op de regionale en landelijke ontwikkelingen rondom BW en MO, hebben we een documentstudie uitgevoerd, aangevuld met een kwantitatieve analyse van de doelgroep. De volgende documenten zijn geanalyseerd:

- Regionaal beleidsplan Samen Dichtbij
- Regioplan Beschermd Wonen
- Evaluatie beleidsplan Samen Dichtbij 2021
- (Evaluatie van) Centrumregeling en Dienstverleningsovereenkomst
- Regionale Visie MO
- actieplan dak- en thuisloosheid

- Regionaal Actieplan dakloosheid – voortgangsnieuwsbrief
- Resultaten Ethos-telling van dak- en thuisloosheid
- Evaluatie toegang BW
- Wlz regio aanpak
- Jaarrapportage BW en MO 2024
- Jaarplanning MOBW
- Strategische jaaragenda
- Inrichtingsplan
- Beschrijving pilot BW en verbreden doelgroep
- Woonzorganalyse
- Woonzorgvisie
- Regionaal afsprakenkader huisvesting aandachtsgroepen
- Subsidieverantwoording GGD
- Relevante projecten zoals: zonmw.nl/een-welkome-wijk-regio-gelderland-zuid

Deze documenten hebben we geanalyseerd met het gebruik van Atlas.ti. Met dit programma hebben we de informatie gelabeld, om zo per thema uit het beleidsplan een overzicht te kunnen maken.

Kwantitatieve analyse

Voor de kwantitatieve analyse gebruikten we cijfers uit de jaarrapportage BW en MO 2022, aangevuld met regionale cijfers die we van de regio hebben ontvangen. In paragraaf 2.2 gaan we hier verder op in.

Stap 2. Interviews

Tijdens de interviews toetsten we de bevindingen uit de documentstudie en aanvullende informatie opgehaald over de regionale (beleids-) ontwikkelingen. Hiervoor hebben we een gespreksleidraad opgesteld waarin we de verschillende ontwikkelingen uit de documentstudie hebben

uitgewerkt. Daarnaast hebben we de meest recente voortgang op de 25 actiepunten geïnventariseerd en verwerkt in dit rapport.

We hebben interviews afgenomen met:

- Aanbieders BW
- Aanbieders MO
- 'Sleutelfiguren' op beleidsniveau van beide subregio's
- Bestuurders

Daarnaast spraken we met cliënten en begeleiders die beschermd wonen in de regio Gelderland-Zuid. In totaal spraken we met 18 mensen die beschermd wonen op zeven verschillende locaties. Om te toetsen of de input van deze cliënten afwijkend is ten opzichte van de ervaringen van cliënten met een Wmo-indicatie voerden we aanvullend gesprekken met zes begeleiders. Onderwerpen die tijdens de gesprekken aan bod kwamen: locatie, beschikbaarheid en bereikbaarheid, geboden zorg, daginvulling, toekomst (wonen, wensen en voorwaarden) en verbeterpunten.

Stap 3. Analyse en reflectiebijeenkomsten

De eerste inzichten zijn geanalyseerd en verwerkt in een conceptnotitie, die is besproken tijdens een reflectiebijeenkomst met stakeholders. Aan deze sessie namen ongeveer 35 personen deel. Tijdens de bijeenkomst hebben we de resultaten gepresenteerd, bevindingen getoetst en gezamenlijk gereflecteerd op de betekenis van de uitkomsten voor het beleidsplan.

De resultaten van het cliëntervaringsonderzoek toetsten wij ook in een reflectiesessie. Genodigden waren respondenten (cliënten en begeleiders), aangevuld met cliëntenraden van verschillende organisaties.

Stap 4. Rapportage

De opbrengsten uit de analyse en reflectiebijeenkomst zijn verwerkt in deze eindrapportage. In hoofdstuk 2 worden de ontwikkelingen beschreven, hoofdstuk 3 gaat in op de aansluiting bij het beleidsplan, en hoofdstuk 4 bevat de conclusies en aanbevelingen.

In deze rapportage hebben we het over verschillende vormen van ondersteuning:

Beschermd Wonen (BW): bedoeld voor inwoners met psychiatrische problemen die (tijdelijk) niet zelfstandig kunnen wonen en 24 uur per dag bereikbaarheid van zorg nodig hebben. Daarbij maken we een onderscheid tussen:

- **Beschermd Wonen intramuraal (BWi):** een voorziening met 24/7 toezicht en begeleiding (koppeling tussen wonen en zorg). Inwoner woont in verblijf bij een instelling en kan niet blijven wonen als de zorg stopt.
- **Trainingshuis (TH):** voorziening waarbij sprake is van geclusterde of groepsgerichte setting, gericht op uitstroom naar zelfstandig wonen binnen 1 jaar (of maximaal 2 jaar), al dan niet met ondersteuning Beschermd Thuis of anderszins.
- **Beschermd Thuis (BT):** 24/7 beschikbaarheids- en bereikbaarheidsdienst. Inwoner bezit of huurt zelfstandig een kamer of woning en kan hier blijven wonen, ook als de zorg stopt.

Maatschappelijke Opvang (MO): bedoeld als vangnet voor personen die dak- of thuisloos zijn. De meeste MO-voorzieningen zijn 24-uurs opvang. De MO bestaat uit een eerste opvang (hier kan je zonder beschikking max. drie maanden verblijven) en maatwerkvoorzieningen (met beschikking en met begeleiding meer op maat). De begeleiding is zowel in de eerste opvang als in de maatwerkvoorziening gericht op herstel. Er zijn verschillende soorten MO-voorzieningen.

Winteropvang: geopend van november tot mei, waar dakloze mensen terecht kunnen als het winterprotocol fase 1 en 2 van start gaat. (Het winterprotocol start bij een temperatuur van nul en lager en houdt rekening met de gevoelstemperatuur. Na drie maanden evaluatie (door CTMO) voor doorstroom of uitstroom. Gezinnen: gezinnen worden opgevangen in een maatwerkvoorziening. Dit is de crisisopvang van IrisZorg in Nijmegen.

2. Relevante (maatschappelijke) ontwikkelingen

Dit hoofdstuk beschrijft welke relevante (maatschappelijke) ontwikkelingen op de regio afkomen, zowel landelijk als binnen de eigen regio.

2.1 Inleiding

Het beleidsplan Samen Dichtbij is in 2017 vastgesteld door de samenwerkende gemeenten in de regio's Rijk van Nijmegen en Rivierenland. Sinds het opstellen zijn er verschillende maatschappelijke ontwikkelingen geweest en aanstaande die raken aan het beleidsplan. In paragraaf 2.3 van dit hoofdstuk beschrijven we deze ontwikkelingen, waarbij we een onderscheid maken in beleidsmatige ontwikkelingen en autonome ontwikkelingen. We geven hiermee antwoord op de deelvraag:

- Welke relevante (maatschappelijke) ontwikkelingen komen op de regio af, zowel landelijk als binnen onze eigen regio?

Er zijn ook ontwikkelingen die al speelden toen het beleidsplan Samen Dichtbij werd opgesteld en die nog steeds relevant zijn, bijvoorbeeld het advies van Commissie Dannenberg uit 2015 en de toenemende zorgkosten. Deze ontwikkelingen nemen we in principe niet mee in dit onderzoek, met uitzondering van een aantal ontwikkelingen die al speelden, maar die respondenten belangrijk vonden om te benadrukken.

2.2 Beleidsmatige ontwikkelingen

We beschrijven de belangrijkste beleidsmatige ontwikkelingen:

Integraal Zorg Akkoord / Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord

Het integraal Zorg Akkoord (IZA) is opgesteld in september 2022. Het is een samenwerkingsplan ondertekend door partijen uit zorg, ondersteuning en welzijn. Het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) is een vervolg op het IZA, GALA en WOZO. We richten ons specifiek op de onderdelen die raken aan de doelgroep van het beleidsplan.

De zorgregio's stelden vanuit het IZA een regiobeeld en regioplan op. In beide regioplannen is er aandacht voor kwetsbare doelgroepen,

waaronder mensen met psychische problematiek. Hierin ligt de nadruk op preventie. Voor mensen met ernstige psychische kwetsbaarheid is afgesproken dat er een landelijk dekkend netwerk van laagdrempelige steunpunten wordt ingericht. Bij deze steunpunten kunnen mensen makkelijk, stigmavrij en zonder indicatie terecht. Voorbeelden zijn zelfregiecentra, herstel-academies en herstelhuizen. Het AZWA benadrukt de samenwerking tussen gemeenten en zorgorganisaties en welzijn, en samenwerken aan een stevige, gezonde en sociale basis in de eigen wijk staat centraal.

In het IZA en AZWA wordt ook veel aandacht gegeven aan het inzetten van slimme oplossingen (zoals domotica en AI) om de werkdruk onder zorgpersoneel te verminderen. Daarnaast zijn vanuit de AZWA en IZA Mentale Gezondheidsnetwerken opgericht. In deze regionale samenwerkingsverbanden werken huisartsen, het sociaal domein en de geestelijke gezondheidszorg (ggz) samen om hulpvragen van mensen met psychische klachten snel en op de juiste plek op te pakken.

Uitstel van de doordecentralisatie en woonplaatsbeginsel

De doordecentralisatie van BW is een landelijke ontwikkeling waarbij gemeenten (in plaats van alleen de centrumgemeenten) verantwoordelijk worden voor de zorg en ondersteuning van inwoners met een psychische kwetsbaarheid. Een belangrijk onderdeel is het woonplaatsbeginsel. Dit houdt in dat de gemeente van herkomst verantwoordelijk blijft voor de zorg en financiering, ook als een inwoner in een andere gemeente beschermd woont. De doordecentralisatie was gepland voor 2023, maar is na uitstel nu gepland voor 1-1-2027.

Openstelling Wlz

De Wet langdurige zorg (Wlz) is sinds 2021 opgesteld voor de grondslag psychiatrie. Hierdoor zijn woonplekken die eerder onder de Wmo vielen omgezet naar Wlz-gefinancierde plekken. Door deze verschuiving én de afbouw van intramurale bedden is het aantal beschikbare bedden voor cliënten BW met een Wmo-indicatie in de regio meer dan gehalveerd ten opzichte van 2018. Tegelijkertijd heeft een deel van de oorspronkelijke Wmo-doelgroep een Wlz-indicatie gekregen.

De Centrale Toegang Maatschappelijke Opvang (CTMO) signaleert dat het regelmatig voorkomt dat er mensen in de eerste opvang binnen de MO verblijven die een indicatie voor de Wlz hebben, omdat vanuit de Wlz geen passende zorg kan worden geboden, zij geen Wlz-indicatie willen of uit de locatie Wlz zijn gezet. Dit zijn mensen die vaak langdurig gebruikmaken van de MO.

Nationaal Actieplan Dakloosheid Eerst een Thuis

Het Nationale Actieplan uit 2022 zet in op een paradigmashift in de manier waarop wordt gekeken naar en wordt omgegaan met dakloosheid. Het richt zich op het structureel terugdringen van dakloosheid, met als streven dat in 2030 niemand meer dakloos is. Een belangrijk onderdeel van het actieplan is 'Wonen Eerst'. De doelstelling is dat iedereen een vaste plek heeft om te wonen of hulp krijgt om zo'n plek te vinden waar hij of zij zich thuis voelt, eventueel met ondersteuning op maat. Er zijn zes actielijnen opgesteld:

1. Versterken van bestaanszekerheid, met als doelstelling om het bestaansminimum te borgen en daarmee dakloosheid te voorkomen.
2. Preventie, met als doelstelling om dakloosheid altijd te voorkomen door middel van sociale inclusie.
3. Wonen Eerst, met als doelstelling dat iedereen een stabiele woonplek heeft of wordt begeleid naar een zo thuis mogelijke oplossing.

1

2

3

4

4. Versterken uitvoeringspraktijk, met als doelstelling dat professionals op basis van maatwerk snel en integraal ondersteuning kunnen bieden.
5. Inzet ervaringskennis, met als doelstelling dat ervaringskennis wordt ingezet in de hele beleidscyclus.
6. Speciale aandacht voor bijzondere doelgroepen, met als doelstelling om indien nodig extra inzet te kunnen plegen voor (dreigend) dakloze jongeren, LHBTIQ+’ers en dakloze EU-burgers.

Regionaal actieplan dak- en thuisloosheid Gelderland-Zuid 2026-2032

De regio Gelderland-Zuid werkt op dit moment aan een regionaal actieplan dak- en thuisloosheid. Dit actieplan omvat de uitgangspunten en het kader voor het te organiseren regionale vangnet en voor de lokale uitvoeringsplannen die met name gericht zijn op het voorkomen van dakloosheid. Dit actieplan is gebaseerd op het Nationale Actieplan en het beleidsplan Samen Dichtbij. Het regionaal actieplan hanteert zes uitgangspunten (in de versie van 2-07-2025):

1. We richten ons op het vergroten van zelfredzaamheid en samenredzaamheid, ook bij de vormgeving van MO-voorzieningen.
2. Het voorkomen van dakloosheid heeft prioriteit boven opvang of herhuisvesting. Is voorkomen niet gelukt, dan richten we ons op herstel (curatie, reparatie).
3. Wonen met privacy en autonomie is de norm.
4. Het streven is om onvrijwillig buitenslapen volledig te beëindigen.
5. Er mag geen thuisloosheid zijn onder kinderen en jongeren tot 23 jaar.
6. Wat lokaal kan worden opgelost, doen we lokaal; wat regionaal moet, pakken we regionaal op.

Daarnaast wordt gewerkt aan een regionaal uitvoeringsplan en lokale uitvoeringsplannen per gemeenten, waarin de acties en interventies worden uitgewerkt.

Meer focus op integrale en domeinoverstijgende aanpak

Vanuit meerdere ontwikkelingen wordt om meer focus op een integrale en domeinoverstijgende aanpak gevraagd. Een aantal voorbeelden:

- In het Nationaal Actieplan Dakloosheid wordt integraal werken genoemd als randvoorwaarde voor minder dakloosheid, onder de pijler versterken van de uitvoeringspraktijk.
- In de toekomst komt mogelijk de Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (Wams), die beoogt om knelpunten weg te nemen in relatie tot gegevensuitwisseling en privacy bij de aanpak van meervoudige problematiek. De Wams biedt een expliciete juridische grondslag voor domeinoverstijgende gegevensverwerking en beoogt een coördinerende rol voor gemeenten te verankeren. Hoewel het wetsvoorstel in september 2023 controversieel is verklaard, en de behandeling ervan is opgeschort tot een nieuw kabinet besluit of het alsnog wordt voortgezet, worden gemeenten aangemoedigd zich inhoudelijk voor te bereiden.
- In het Richtinggevend kader voor toegang en lokale teams van de VNG wordt aangestuurd op integrale dienstverlening en stevige lokale teams die handelen met een brede blik op het gehele gezin en de context en indien nodig outreachend.

Deze ontwikkelingen vragen om heldere afspraken over regie vanuit een integrale aanpak in de ondersteuning aan huishoudens met meervoudige problematiek. Men heeft in de regio de ambitie om te gaan werken volgens de Aanpak Voorkomen van Escalatie (AVE). Deze aanpak helpt om een goede verbinding te maken tussen het zorg- en veiligheidsdomein en om afspraken te maken over integraal en domeinoverstijgend werken. Het kan daarmee de onderlegger worden voor een meer integrale en domeinoverstijgende aanpak.

Evaluatie DVO en CR

De afspraken voor de regionale samenwerking zijn vastgelegd in de dienstverleningsovereenkomst (DVO) en de centrumregeling (CR). Deze samenwerkingsafspraken zijn in 2024 geëvalueerd met als doel om de samenwerking te verbeteren en waar nodig bij te sturen. Op basis van deze evaluatie worden de regelingen in 2026 aangepast. De evaluatie laat zien dat het huidige construct in de basis functioneert en niet fundamenteel gewijzigd hoeft te worden. Wel is er ruimte voor verbetering in het samenspel tussen regiogemeenten en de centrumgemeente Nijmegen. De nadruk ligt op het versterken van onderlinge verbinding, vertrouwen en duidelijkheid in rollen en verantwoordelijkheden.

Aanbevelingen:

- De verdeling van taken en verantwoordelijkheden: het opdrachtgevers- en opdrachtnemerschap tussen de regiogemeenten en de centrumgemeente Nijmegen vraagt om meer scherpheid. In de praktijk is het niet altijd duidelijk wie waarvoor verantwoordelijk is. Dit komt mede door de dubbele rol van Nijmegen als centrumgemeente en regiogemeente. Het advies is om tussentijdse reflectiemomenten in te bouwen en de overlegstructuur transparanter te maken.
- Onderlinge informatiebehoefte: er is behoefte aan meer afstemming over welke informatie in rapportages moet landen en met welke frequentie. Het advies is om vooraf concrete indicatoren vast te stellen en de informatiebehoefte gezamenlijk te definiëren.
- Concretiseer en formaliseer afspraken rondom ambtelijke capaciteit: In de huidige situatie ontbreken formele afspraken over de inzet van ambtelijke capaciteit. Dit maakt de samenwerking kwetsbaar. Het voorstel is om in de DVO vast te leggen hoeveel capaciteit elke gemeente inzet, inclusief afspraken over vervanging bij uitval.
- Invoering Wet doordecentralisatie Beschermd Wonen: de invoering van de Wet doordecentralisatie Beschermd Wonen brengt een nieuwe

financiële verdeling met zich mee. De huidige afspraken sluiten hier nog niet op aan, de CR en DVO dienen hierop aangepast te worden.

Wonen en zorg

Er zijn verschillende uitdagingen op het gebied van wonen en zorg. Om ervoor te zorgen dat de huisvestingsopgaven worden opgepakt, is de Wet versterking regie op de volkshuisvesting (Wvr) opgesteld. Deze wet, die naar verwachting in de loop van 2026 in werking treedt, heeft als doel de wettelijke instrumenten van gemeenten, Provincie en het Rijk te versterken en daarmee genoemde huisvestingsopgaven aan te pakken. Binnen de kaders van de Wvr stellen gemeenten lokaal een woonzorgvisie op. Deze lokale woonzorgvisies zijn ook in de verschillende gemeenten opgesteld. In de regio Gelderland-Zuid zijn diverse documenten ontwikkeld, waar deze plannen rondom wonen en zorg in staan verwerkt, onder andere:

- [Regionale Woonagenda Rivierenland 2020-2030](#)
- [Regionale Woondeal 2022-2023 Regio Rivierenland](#)
- Diverse omgevingsvisies (bijvoorbeeld [Gemeente Nijmegen](#))
- [Woonzorganalyse Regio Rivierenland](#)
- [Woonzorgvisie Nijmegen](#)

In deze documenten is onder andere aandacht voor ambulantisering, spreiding in de wijk, samenwerking tussen partijen en de koppeling met zorg.

Daarnaast is er in het wetsvoorstel opgenomen dat gemeenten regionaal afstemmen over het huisvesten van aandachtsgroepen en ouderen en het evenredig verdelen van de wettelijke urgente aandachtsgroepen. In 2024 is er regionaal een afsprakenkader opgesteld over de [huisvesting van aandachtsgroepen in de Groene Metroolpoolregio](#).

waaronder het Rijk van Nijmegen deels valt. Hierin staan afspraken op vier deelthema's:

- Vitale wijken: in een vitale wijk zijn wonen, zorg en welzijn met elkaar verbonden. Vitale wijken vormen de basis voor de gebieds-ontwikkeling.
- Toewijzing: zorgen voor een goede balans tussen toewijzen aan urgent woningzoekenden en regulier woningzoekenden. Iedere gemeente levert haar evenredige bijdrage om kwetsbare inwoners een passend huis te bieden. De richtlijn is om 25% van de beschikbare sociale huurwoningen toe te wijzen aan urgente aandachtsgroepen, waarbij plaatsing door regionale bemiddelingstafel tot stand komt. Deze bemiddelingstafel wordt momenteel uitgewerkt (organisatie, deelnemers, schaalniveau etc.).
- De taart vergroten: Het vergroten van de woningvoorraad, waarbij bij nieuwbouw aandacht is voor aandachtsgroepen.
- Wonen en zorg voor ouderen: het goed regelen van wonen en zorg voor ouderen, o.a. door aandacht voor levensloopgeschikte woningen, community building en doorstroming.

Resultaten Preventiescanner

Hoewel de preventiescanner geen maatschappelijke ontwikkeling is, worden de resultaten door de betrokken partijen als waardevol gezien. De scanner, ontwikkeld door de Preventie Alliantie en uitgevoerd in juli 2024 met deelname van elf gemeenten in Gelderland-Zuid. De scanner biedt inzicht in de huidige preventieve aanpak van dakloosheid en ondersteunt gemeenten bij het versterken van hun beleid. De uitkomsten van de scanner geven richting aan verbeterpunten, zoals het investeren in laagdrempelige informatievoorziening via toegankelijke loketten bij (dreigende) dakloosheid, het versterken van

nazorg bij vertrek uit een verblijfsinstelling en het omzetten van beleidsintenties zoals 'Niemand vertrekt uit de opvang zonder onderdak' vertalen naar concrete maatregelen in de praktijk. Op dit moment hebben nog niet alle gemeenten in de regio deze intentie geformuleerd. De resultaten van de preventiescanner worden meegenomen in het regionale actieplan dak- en thuisloosheid.

2.3 Autonome ontwikkelingen

Naast beleidsmatige ontwikkelingen, is er ook sprake van diverse autonome ontwikkelingen, waar vanuit het beleidsterrein BW/MO geen of beperkt invloed op is. We beschrijven de belangrijkste ontwikkelingen.

Ontwikkelingen doelgroep

De doelgroepen BW en MO zijn de afgelopen jaren op verschillende vlakken veranderd: er is (1) een groeiend aantal aanmeldingen bij de MO, (2) een groot aandeel specifieke groepen binnen de MO, (3) een groep met complexere zorgvragen, (4) en een toename van ouderen binnen BW en MO. We werken deze vier punten hieronder verder uit.

(1) Toename doelgroep

In de afgelopen jaren is een toename te zien in het aantal aanmeldingen bij de MO (jaarrapportage BW/MO). De voorzieningen voor eerste opvang zitten regelmatig vol. Respondenten geven aan dat dit voornamelijk komt door de woningkrapte en tekort aan alternatieve woonvormen (vakantieparken, campings, onderverhuur kamers). De gemeente Nijmegen is bezig met het uitbreiden van opvanglocaties. Ook is er de laatste jaren sprake van een toename in het aantal meldingen voor safehouses voor de doelgroep BW (Subsidieverantwoording GGD). De regio onderzoekt of dit aanvullend ingekocht kan worden.

Ook voor veel locaties BW is er een wachtlijst, ook al ten tijde van het opstellen van het beleidsplan. De periode op de wachtlijst is in de afgelopen jaren wel korter geworden. Gemiddeld moeten cliënten nu zes maanden wachten voordat zij een plek krijgen (jaarrapportage BW/MO). Ondanks de afname van de gemiddelde wachttijd noemen respondenten de wachtlijst als een knelpunt.

We deden een kwantitatieve analyse om een beeld te geven van het aantal cliënten van de afgelopen jaren en de te verwachte ontwikkelingen van de omvang van de doelgroep BW en MO voor de komende jaren. Om dit beeld te maken gebruikten we gegevens over de ontwikkeling van de doelgroep over de afgelopen jaren als basis, gebaseerd op de Jaarrapportage Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang regio Rijk van Nijmegen en Rivierenland (2024). We namen hierin ook de groep met een Wlz-indicatie (GGZ-wonen) mee, omdat deze groep deels een beroep doet op dezelfde aanbieders.

Daarna maakten we een verwachting van de ontwikkeling van het aantal unieke cliënten bij gelijkblijvend beleid (een beleidsarme prognose). De te verwachten ontwikkeling is gebaseerd op de groei van de doelgroep zoals deze geraamd wordt in de WoonZorgwijzer¹.

Om de groei van de doelgroep te bepalen, keken we naar de te verwachten groei van het aantal inwoners met een licht verstandelijke beperking, angst- en stemmingsstoornissen en psychiatrische problematiek, omdat dit de doelgroepen zijn die vaker een beroep doen op BW en MO. Ook is

de groei van de groep jongeren met jeugdproblematiek meegenomen, omdat er landelijk meer jongvolwassenen in de Maatschappelijk Opvang worden gezien en omdat jongvolwassenen die instromen in BW of MO vaak een verleden hebben in de Jeugdzorg.

Bij elkaar heeft deze doelgroep een te verwachten jaarlijkse groei van 3,2%². Dit percentage pasten we toe op het aantal unieke cliënten van 2024, om zo een beeld te geven van de te verwachten ontwikkeling van de doelgroep in de komende jaren bij gelijkblijvend beleid. Figuur 1 geeft hiervan het resultaat. Doordat de totale doelgroep die een beroep doet op BW, MO en GGZ wonen jaarlijks groeit met ongeveer 3%, is de verwachting dat bij ongewijzigd beleid de vraag naar deze voorzieningen in dezelfde mate toeneemt.

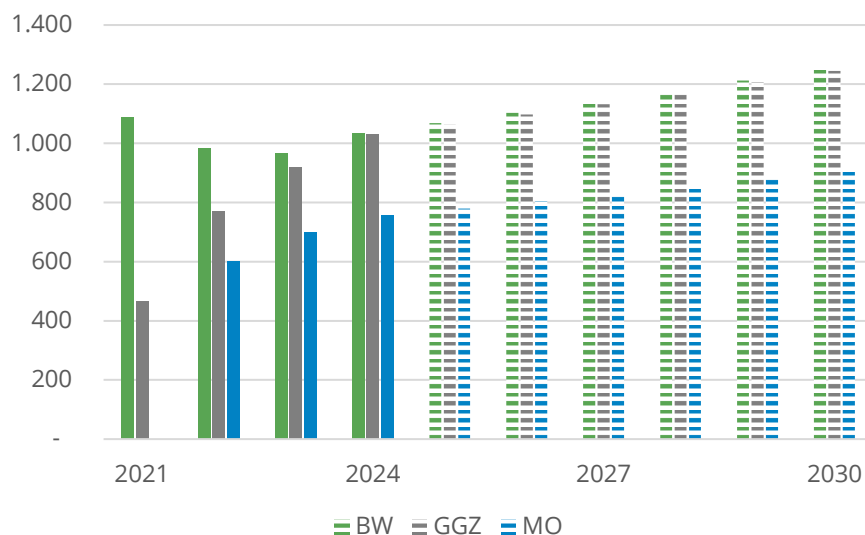
Opvallend in figuur 1 is de grote groei van de groep met een GGZ-indicatie van 2021 naar 2022. Dit is te verklaren, omdat mensen met een psychiatrische stoornis vanaf 2021 toegang hebben tot de Wet langdurige zorg (Wlz). De verschuiving naar de Wlz vond deels nog plaats in 2021. Daarnaast toont de figuur de toename van het aantal aanmeldingen bij de MO in de afgelopen jaren. Een belangrijk aandachtspunt bij deze doelgroep is dat het aantal gebruikers van de MO de basis is voor deze gegevens. In werkelijkheid kan het aantal dak- en thuislozen hoger liggen, omdat niet iedere dakloze gebruikmaakt of gebruik kan maken van de MO.

¹ De WoonZorgwijzer geeft een inzicht in het verwacht aantal personen van 18 jaar of ouder met een bepaalde aandoening of in het geval van jeugdproblematiek het aantal personen tot 18 jaar. De WoonZorgwijzer maakt gebruik van verschillende bronnen om de ramingen te maken, waaronder bevolkingsontwikkeling.

² De afzonderlijke groepen hebben tussen 2022-2027 een jaarlijkse groei van: LVB 0,7%, Angst- en stemmingsstoornissen 2,0%, psychiatrische problematiek 0,5% en jongeren met jeugdproblematiek -0,1%. Gezien de stabiele bevolkingsgroei tot en met 2030 passen we dit groeipercentage tot 2030 toe.

Figuur 1. Te verwachten trend en ontwikkeling van het aantal unieke cliënten (BW, GGZ en MO) per jaar in de regio Rijk van Nijmegen en Rivierenland. Trend van 2021-2024, prognose vanaf 2025. In de cijfers van BW zijn zowel de cliënten met het product Beschermd Wonen als Beschermd Thuis meegenomen. De cijfers van de Maatschappelijke Opvang in 2021 waren niet bekend.

Bron: Jaarrapportage Beschermd Wonen en Maatschappelijke opvang regio Rijk van Nijmegen en Rivierenland, 2024. Bewerkingen door Bureau HHM.

(2) Toename specifieke groepen binnen de Maatschappelijke Opvang

In 2024 is de Ethos-telling dak- en thuisloosheid uitgevoerd in Gelderland-Zuid. Daarvoor baseerde de regio de kennis over het aantal dak- en thuisloze mensen in de regio vooral op registraties van Bijzondere Zorg, IrisZorg en gespecialiseerde gemeentelijke loketten. Met de start van de Centrale Toegang MO in 2021 was er al inzicht in het aantal aanmeldingen / mensen die verblijven in MO en de door- en uitstroom. De Ethostelling

heeft vooral nieuwe, en extra inzichten gegeven. Er hebben 84 organisaties meegeteld. Er zijn in regio Gelderland-Zuid in totaal 1.357 dak- en thuisloze personen geteld, waarvan 1.197 volwassenen en 160 kinderen. Opvallend is een grotere groep dakloze EU-burgers, kinderen en vrouwen. De GGD geeft ook aan dat deze groepen in toenemende mate een beroep doen op de MO.

(3) Toename in complexiteit

Respondenten zien een toename van complexiteit van de zorgvragen van cliënten BW en MO. Hierdoor is het soms lastig om passende zorg en een passende zorgaanbieder te vinden. Dit laatste heeft ook te maken met het feit dat sommige gecontracteerde aanbieders selectief zijn en inwoners met een complexe zorgvraag kunnen weigeren. Zo zien adviseurs van de centrale toegang en medewerkers van de locaties voor eerste opvang en toename van mensen met psychiatrie, al dan niet in combinatie met verslaving. Het is lastig om voor deze mensen een passend traject of aanbod te vinden, omdat de specifieke expertise niet aanwezig is op de opvanglocaties.

(4) Toename aantal ouderen

Respondenten geven aan ook een toename te zien in het aantal ouderen binnen BW en MO. Voor deze doelgroep zijn andere faciliteiten nodig, waar volgens respondenten op dit moment een tekort aan is. Deze constatering hebben wij niet kunnen verifiëren op basis van cijfers. Het is daarnaast mogelijk dat dit signaal met name opgaat voor de doelgroep die binnen BW verblijft met een Wlz-indicatie.

Krapte op arbeidsmarkt

Respondenten noemen dat er sprake is van krapte op de arbeidsmarkt in de regio. Met name in het buitengebied in Rivierenland heeft deze krapte

volgens hen impact op de uitvoering van het beleidsplan. Ook in de regiobeelden van het IZA zien we in beide subregio's een verwacht arbeidstekort. De arbeidsmarktkrapte in Gelderland-Zuid is sinds het opstellen van het beleidsplan in 2017 duidelijk toegenomen, en personeelstekorten zullen er ook de komende jaren nog blijven³.

Aanbieders geven aan dat ze aanlopen tegen een gebrek aan handhaving en politie, huisartsen, OV en korte aanrijtiden van ziekenhuizen, mede door de krapte op de arbeidsmarkt. Hierdoor vinden ze het moeilijk om in een buitengebied een locatie op te zetten met voldoende faciliteiten. Aanwezigheid van deze faciliteiten zien aanbieders als een belangrijke voorwaarde voor een locatie BW of MO.

Krapte op de woningmarkt

Het is geen nieuwe ontwikkeling, maar wel wat respondenten als belangrijk naar voren brengen: het tekort aan betaalbare woonplekken. Hierdoor blijven inwoners soms langer dan nodig in beschermde woonvormen en kunnen nieuwe cliënten niet in een woonvoorziening instromen. Door de tekorten is er een verhoogde instroom in de MO en stukt de uitstroom.

Veranderende samenleving

De samenleving verandert snel, denk bijvoorbeeld aan meer alleenstaanden, gezinnen met twee werkende ouders en vergrijzing. Daarnaast constateren respondenten en deelnemers aan de reflectiebijeenkomst dat er een grens lijkt te komen aan de acceptatie en draagkracht van buurten. Deze veranderingen hebben invloed op de rol die de omgeving en het netwerk kan spelen en daarmee de haalbaarheid van beleid op dit thema.

³ werk.nl/midden-gelderland_regionale_arbeidsmarktprognose_2024_2025.pdf

3. Aansluiting op het beleidsplan

In dit hoofdstuk gaan we in op de aansluiting van het beleidsplan op de in hoofdstuk 2 genoemde ontwikkelingen. Vervolgens geven we inzicht in wat al bereikt is en wat ontbreekt. Daarnaast beschrijven we de aansluiting van MO in het beleidsplan. Tot slot beschrijven we de samenhang van de (beleids)documenten.

3.1 Inleiding

Om aansluiting op het beleidsplan te kunnen evalueren, hebben we een documentstudie in Atlas.ti uitgevoerd. Daarnaast zijn in meerdere interviews inzichten gedeeld over de verschillende ontwikkelingen en de wijze waarop deze aansluiten bij het beleidsplan.

In dit hoofdstuk geven wij antwoord op de onderzoeksvragen:

- Sluiten het beleid uit het beleidsplan Samen Dichtbij en de 25 actiepunten voldoende aan op de in hoofdstuk 2 genoemde ontwikkelingen?
- Op welke onderdelen wel? Wat is er al bereikt?
- Op welke onderdelen niet? Ontbreken er zaken?
- Is de MO voldoende geïntegreerd in het beleidsplan en sluiten de Visie MO en het plan van aanpak dak- en thuisloosheid voldoende aan op de uitgangspunten uit het beleidsplan?
- Sluit het beleidsplan voldoende aan op andere domeinen en ontwikkelingen?

Het beleidsplan Samen Dichtbij is onderverdeeld in verschillende thema's. Respondenten geven aan dat zij de indeling in thema's helpend vinden. Deze thema's zijn het meest helder geordend in de evaluatie van het beleidsplan uit 2021. Voor de helderheid en herkenbaarheid gebruiken deze indeling in thema's daarom ook in deze rapportage.

Net als het beleidsplan beginnen we met een paragraaf over de trends en transformatieopgave, omdat dit een overstijgend beeld geeft van de transformatieopgaven. Per thema geven we vervolgens in paragraaf 3 tot en met 8 een korte beschrijving. Daarna staan we stil bij in hoeverre de richting die het thema geeft in het beleidsplan aansluit bij de in hoofdstuk twee genoemde ontwikkelingen en we geven indien relevant aandachtspunten mee. We eindigen met wat er op het betreffende thema is bereikt. Hierbij noemen we een paar voorbeelden en wat is bereikt op

het gebied van de actiepunten. In paragraaf 9 reflecteren we op in hoeverre de verschillende ontwikkelingen uit hoofdstuk 2 voldoende aan bod komen in het beleidsplan, waarna we in paragraaf 10 ingaan op de positie van de MO in het beleidsplan. We sluiten met paragraaf 10 af met de positie en de meerwaarde van het beleidsplan ten opzichte van regionale ontwikkelingen en domeinen.

3.2 Trends en Transformatieopgave

Het beleidsplan Samen Dichtbij richt zich op de transformatie van zorg en ondersteuning, met een duidelijke focus op ambulantisering. Dit betekent een verschuiving van intramurale BW en groepsvoorzieningen naar ambulante zorg en individuele woonvormen. Binnen deze transformatie zijn drie scenario's uitgewerkt, waarbij scenario 3 (Geïntegreerde GGZ in de wijk) het uiteindelijke toekomstperspectief vormt. Voor de MO ligt de focus op preventie, voldoende aanbod van opvangvoorzieningen en het stimuleren van maatschappelijk herstel en uitstroom.

Uit de evaluatie van het beleidsplan in 2021 bleek dat de geraamde 'beddenafbouw' uit het beleidsplan niet meer haalbaar en noodzakelijk is, mede omdat een groot gedeelte van de oorspronkelijke BW-populatie inmiddels in de Wlz is ondergebracht (vanwege de openstelling van de Wlz voor deze doelgroep). Daarnaast constateert de evaluatie dat het een uitdaging is om doorstroom van cliënten naar een eigen woonplek te realiseren. Er wordt wel benadrukt dat hiermee de ambulantisering nog niet volledig is geslaagd; er is nog steeds behoefte om meer vervangende – extramurale – zorg te organiseren.

Uit de interviews bleek dat er veel stappen zijn gezet richting ambulantisering en het creëren van voorzieningen dicht bij huis. Echter lijken zorgaanbieders een tegengestelde beweging (centralisatie) te maken,

onder andere door een gebrek aan voorzieningen in de regio. Daarnaast hebben respondenten zorgen over stapeling van problematiek in wijken en toenemende complexiteit, waardoor leefbaarheid onder druk staat. Dit roept de vraag op of de grens van wat haalbaar en wenselijk is rondom ambulantisering bereikt is.

Aansluiting bij ontwikkeling

De focus op ambulantisering en de beweging naar een geïntegreerde GGZ in de wijk sluit aan bij de landelijke beleidsontwikkelingen. Echter zien we ook dat het beleidsdoel wordt bemoeilijkt door autonome ontwikkelingen die buiten het beleidsveld van MO en BW plaatsvinden. In tabel 1 staat per ontwikkeling weergegeven op welke manier dit wel of niet aansluit.

Cliënten BW die wij hebben gesproken, geven aan dat zij de exacte locatie van een voorziening (zoals de gemeente) minder belangrijk is dan de beschikbare faciliteiten in de directe omgeving, zoals openbaar vervoer of een supermarkt dichtbij. Daarnaast geven zij aan dat zij het liefst uitstromen in de omgeving van de voorziening. Dit betekent dat de locaties van voorzieningen ook iets doet met waarheen mensen (wensen te) uitstromen.

Er zullen altijd cliënten blijven waarvoor een intramurale vorm van BW noodzakelijk zal zijn, zo blijkt uit de interviews met cliënten en begeleiders. Cliënten geven aan dat zij de sociale structuur nodig hebben en benoemen de gezellige sfeer en het laagdrempelige contact als meerwaarde van het groepswonen. Ook bij geclusterde vormen van Beschermd Thuis speelt het sociale aspect een belangrijke rol: cliënten vinden steun bij elkaar en leren van elkaars ervaringen.

Tabel 1 Aansluiting ontwikkelingen bij Trends en Transformatieopgave

Ontwikkeling	Trends en transformatieopgave: voldoende aansluiting beleidsplan?
Integraal Zorg Akkoord (IZA) & Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA)	Geïntegreerde GGZ in de wijk sluit aan bij doelstelling IZA en AZWA voor een stevige, gezonde en sociale basis in de eigen wijk.
Nationaal Actieplan Dakloosheid Eerst een Thuis	Transformatie richting meer GGZ in de wijk sluit aan bij doelstelling dat iedereen een thuis heeft.
Regionaal actieplan Dak- en Thuisloosheid Gelderland-Zuid 2026-2032	Het principe van wonen eerst (actielijn 3) heeft echter een ander vertrekpunt dan het beleidsplan.
Uitstel van de doordecentralisatie en woonplaatsbeginsel	Deze ontwikkeling kan invloed hebben op de regionale afspraken. In het beleidsplan wordt uitgegaan van de doordecentralisatie en het woonplaatsbeginsel.
Meer focus op integrale en domeinoverstijgende aanpak	Invulling geïntegreerde GGZ in de wijk sluit aan bij de focus op integrale en domeinoverstijgende aanpak. Of daadwerkelijk integraal en domeinoverstijgend wordt gewerkt hangt af van de invulling en uitvoering van het beleidsdoel.
Openstelling Wlz	Door de openstelling van de Wlz voor mensen met een psychische aandoening, is het oorspronkelijke scenario (afbouw van 50% naar ambulant) niet meer wenselijk.
Evaluatie DVO en CR	Geen concrete aanknopingspunten op dit thema.
Wonen en zorg	In de regionale documenten rondom wonen en zorg is aandacht voor de transformatieopgave en staan ook trends van de doelgroep beschreven.
Ontwikkeling doelgroep	Er wordt een toename verwacht in de doelgroep, wat invloed heeft op het totaal aantal benodigde plekken. Dit heeft invloed op de opgave. Daarnaast zijn er specifieke doelgroepen – zoals EU-burgers, kinderen en

Ontwikkeling	Trends en transformatieopgave: voldoende aansluiting beleidsplan?
	vrouwen – waarvoor weinig aandacht zou kunnen zijn in de beschrijving van de transformatieopgave.
Krapte op arbeidsmarkt	Geen concrete aanknopingspunten op dit thema. Er is in het beleidsplan weinig aandacht voor de uitdagingen die krapte op de arbeidsmarkt met zich meebrengt.
Krapte op de woningmarkt	Geen concrete aanknopingspunten op dit thema. Krapte op de woningmarkt zorgt voor knelpunten rondom uitstroom in de wijk. Hier is onvoldoende aandacht voor in het beleidsplan.
Veranderende samenleving	De beschreven veranderende samenwerking heeft invloed op de haalbaarheid en randvoorwaarden voor de beschreven transformatie.

Wat is er al bereikt?

Er zijn verschillende punten uit het beleidsplan bereikt rondom de trends en transformatieopgave. Een aantal voorbeelden:

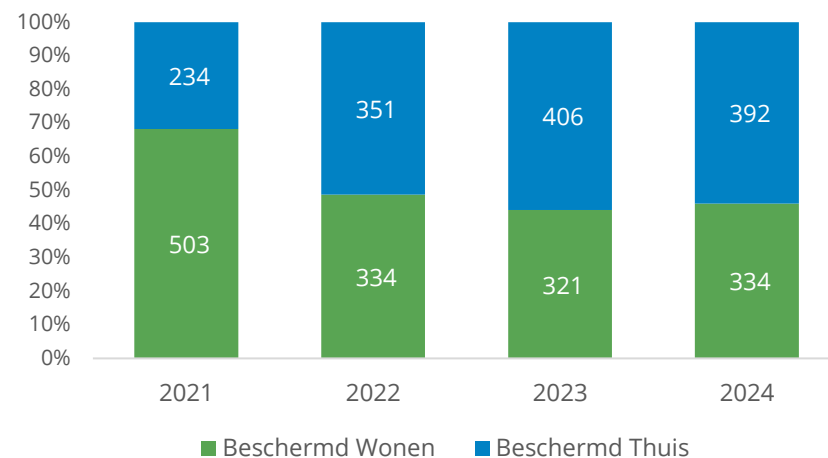
- **Uitbreiding doelgroep:** op 1 juli 2025 is een pilot gestart om de doelgroep voor BW uit te breiden naar mensen zonder diagnose voor ernstige psychische aandoeningen (EPA). Deze uitbreiding is bedoeld om een bredere groep mensen te helpen die anders tussen wal en schip zouden vallen.
- **Toegang voor mensen met een licht verstandelijke beperking:** sinds 1-1-2025 is de doelgroep LVB 18+ toegevoegd aan gecontracteerde BW-zorg. Sinds 1 april 2025 faciliteert de GGD de toegang voor deze doelgroep.
- **1Loket:** Gemeente Nijmegen en de GGD werken aan het opzetten van 1Loket, een centrale toegangspoort waar mensen terecht kunnen voor

diverse vormen van hulp en ondersteuning. Op deze plek werken verschillende partijen samen op één locatie.

Een van de bewegingen die de regio in gang wilde zetten is die van Beschermd Wonen naar meer Beschermd Thuis. Figuur 2 laat de verhoudingen zien tussen Beschermd Wonen en Beschermd Thuis in de afgelopen 4 jaar. Het betreft unieke personen met een actieve indicatie. In 2021 en 2022 is er een verschuiving te zien van Beschermd Wonen naar Beschermd Thuis, zoals de regio als doel had. Er zijn meerdere oorzaken mogelijk voor de verschuiving naar Beschermd Thuis. Zo is aannemelijk dat dat het ingezette beleid gericht op de ambulantisering een rol heeft gespeeld in deze verschuiving. Daarnaast is de verschuiving deels te verklaren door de opstelling van de Wlz voor de GGZ, omdat mogelijk meer mensen vanuit BW naar de Wlz zijn gegaan.

Vanaf 2022 zijn er meer inwoners met een Beschermd Thuis indicatie dan Beschermd Wonen. In 2021 ontving van de inwoners met een ZIN indicatie voor Beschermd Wonen **68%** BW en **32%** BT. In 2024 was dit verschoven naar **46%** BW en **54%** BT. Figuur 2 laat echter ook zien dat de verhouding van 2022 tot en met 2024 redelijk stabiel blijft.

Figuur 2. Verdeling inwoners BW en BT in de afgelopen vier jaar. Bron: Ontvangen cijfers van Onderzoek en statistiek. Bewerkingen door Bureau HHM.

Aan de trends en transformatieopgave zijn in het beleidsplan ook acties gekoppeld. We geven in tabel 2 weer wat er op het gebied van deze acties is bereikt.

Tabel 2 Wat is er bereikt per actiepunt Trends en Transformatieopgave

Actiepunt	Wat is er al bereikt?
1. Scenario 3 "Geïntegreerde GGZ in de wijk" is het toekomstperspectief dat we in een periode van 15 jaar willen bereiken. In 2020 is als tussenstap scenario 2 "Intensivering ambulante opbouw" bereikt.	Zoals in de tekst hierboven benoemd zijn er stappen gezet richting het gewenste toekomstperspectief.
2. In het kader van de bestuurlijke aanbesteding van Beschermd Wonen, inkoopafspraken maken en financiële prikkels inbouwen gericht op ambulantisering (scenario 2 en 3) en cultuursensitief werken.	Cultuursensitief werken is onderdeel van het programma van eisen en er zijn afspraken gemaakt over de ambulantisering. Bij de laatste aanbesteding is ervoor gekozen om geen financiële prikkels in te bouwen gericht op ambulantisering. Wel is er ingezet op het meer mogelijk maken van Beschermd Thuis voor inwoners met een intensieve zorgvraag en de regio onderzoekt of inzet van een spreidingsbudget van toegevoegde waarde kan zijn.
3. Centraal coördinatiepunt Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang inrichten per sub-regio.	De toegang voor BW verloopt nu via de GGD (eerder via de Centrale Toegang van IrisZorg). Hiermee is er één punt waar de toegang voor zowel BW als MO is belegd. Dit wordt uitgevoerd vanuit twee locaties, in iedere subregio één.
4. Versterking samenwerking Beschermd Wonen/Maatschappelijke Opvang – sociale teams/loketten – toepassing kantelingsprincipes.	De samenwerking vraagt continue aandacht, mede door de ontwikkelingen (en verschuivingen) in het landschap. Het merendeel van de gemeenten heeft de wijkgerichte GGZ / wijk GGD aangesloten bij de sociale wijkteams.

Actiepunt	Wat is er al bereikt?
5. Tiel en Nijmegen als centrale locaties voor opvangvoorzieningen behouden – geen uitbreiding - werken vanuit herstelgerichte visie.	Tiel en Nijmegen zijn nog steeds de centrale locaties voor opvangvoorzieningen.
6. Tussenvoorzieningen in beide sub-regio's uitbreiden.	De tussenvoorzieningen in Culemborg is uitgebreid en kan meer gezinnen opvangen. De regio wil hierop blijven inzetten, het gaat zowel om uitbreiding van bestaande plekken als het realiseren van bijzondere woonvormen.

3.3 Thema 1: Een sluitend netwerk

Een sluitend netwerk is belangrijk om mensen met complexe problematiek te ondersteunen. Binnen het beleidsplan Samen Dichtbij ligt de focus op gebiedsgerichte begeleiding via wijk- en lokale netwerken, met aandacht voor de samenwerking binnen het informele netwerk en het professionele netwerk. Ook is er in dit thema aandacht voor bemoeizorg. In het beleidsplan geeft de regio de ambitie mee om lokale zorgnetwerken te hebben, waarbinnen hulpverleners, politie en corporaties samenwerken.

Inzet op Preventie, Opvang en Herstel is nodig. Vooral de domein-overstijgende samenwerking (medisch, sociaal en veiligheidsdomein) wordt benoemd als knelpunt waar de komende jaren aan gewerkt moet worden.

Aansluiting bij ontwikkelingen

We zien de volgende ontwikkelingen terugkomen die raken aan dit thema:

Tabel 3. Aansluiting ontwikkelingen bij Een sluitend netwerk

Thema 1: voldoende aansluiting beleidsplan?	
Integraal Zorg Akkoord (IZA) & Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA)	Dit thema sluit goed aan bij het principe van het IZA om integraal samen te werken.
Nationaal Actieplan Dakloosheid Eerst een Thuis	Dit thema sluit goed aan bij de actielijn versterken uitvoeringspraktijk van het Nationaal Actieplan en de vertaling hiervan naar het regionaal actieplan, waarin beoogd wordt dakloosheid te voorkomen vanuit het principe van integraal samenwerken en de mogelijkheid om snel te kunnen intensiveren. In het nationaal en regionaal actieplan spreekt men hierbij over maatwerk. Deze term wordt in thema 1 echter niet genoemd.
Regionaal actieplan Dak- en Thuisloosheid Gelderland-Zuid 2026-2032	Daarnaast benoemt het Nationaal Actieplan outreachend werken als een van de punten om dakloosheid te voorkomen. Ook in gesprekken met cliënten BW horen wij dat dit voor sommige mensen een voorwaarde is om duurzaam zelfstandig te kunnen wonen. Het beleidsplan gaat wel in op bemoeizorg in het geval van de OGGZ-doelgroep, maar heeft geen aandacht voor outreachend werken op het moment dat een inwoner (nog) niet onder de OGGZ-doelgroep valt.
Uitstel van de doordecentralisatie en woonplaatsbeginsel	Geen concrete aanknopingspunten op dit thema.
Meer focus op integrale en domeinoverstijgende aanpak	De beschrijving op dit thema sluit goed aan bij het principe om integraal samen te werken vanuit een

Thema 1: voldoende aansluiting beleidsplan?	
	domeinoverstijgende aanpak. Wel zien we ruimte in de interpretatie van wanneer inzet van casemanagement nodig is. AVE en de Wams geven hierin een duidelijke beschrijving die mist in het beleidsplan.
Openstelling Wlz	Geen concrete aanknopingspunten op dit thema.
Evaluatie DVO en CR	Geen concrete aanknopingspunten op dit thema.
Wonen en zorg	Geen concrete aanknopingspunten op dit thema.
Ontwikkeling doelgroep	Binnen dit thema is er aandacht voor het beperken van de instroom naar de MO door te investeren in preventie, vroegsignalering en het versterken van de lokale zorgnetwerken. Echter, heeft het weinig aandacht voor specifieke doelgroepen binnen BW en MO. Zo heeft het beleidsplan geen aandacht voor de veranderende doelgroep (dakloze EU-burgers, vrouwen en kinderen en weinig aandacht voor mensen met een licht verstandelijke beperking).
Krapte op arbeidsmarkt	Er is weinig aandacht voor de uitdaging die de krapte op de arbeidsmarkt met zich meebrengt. Gebiedsgericht werken vraagt om voldoende personeel.
Krapte op de woningmarkt	Geen concrete aanknopingspunten op dit thema.
Veranderende samenleving	Deze ontwikkeling maakt dat een sluitend netwerk nog belangrijker is om te komen tot de gewenste transformatie.

Wat is er al bereikt?

Een aantal voorbeelden van wat er op dit thema is bereikt:

- De regio streeft ernaar dat mensen zoveel mogelijk in de eigen omgeving kunnen (blijven) wonen met de zorg die zij nodig hebben.

Hiervoor zijn ambulante (wijk)netwerken van groot belang. De meeste gemeenten hebben wijkgerichte GGZ geïntegreerd in sociale wijkteams, waar GGZ-professionals consultatie en advies bieden. Een volgende stap is uitbreiding naar teams die ook behandelen en begeleiden. Echter, moet nog de afweging gemaakt worden of dit voor alle gemeenten en zorgverzekeraars haalbaar is.

- In drie gemeenten wordt gewerkt met de wijk GGD (Berg en dal, Mook en Middelaar en Heumen); een samenwerking tussen GGD en Ixta Noa, georganiseerd vanuit het sociaal domein. Deze vorm biedt laagdrempelige ondersteuning en versterkt het lokale netwerk met GGZ-expertise.

Tabel 4 Wat is er bereikt per actiepunt bij Een sluitend netwerk

Actiepunt	Wat is er al bereikt?
7. Iedere gemeente beschikt over een gereedschapskist 'wijkgerichte GGZ': sluitend professioneel netwerk, nauwe samenwerking met informeel netwerk, casemanagement, voldoende ontmoetingsmogelijkheden.	In 6 gemeenten in Rivierland wordt gewerkt met de wijk GGZ en is wijk GGD aangesloten bij de sociale wijkteams.
8. Iedere subregio beschikt over time-outvoorziening(en).	De time-outvoorzieningen zijn vanwege praktische redenen niet (meer) meegenomen in de inkoop, mede door organisatorische/financiële knelpunten. De regio zet wel in op de samenwerking tussen zorgaanbieders. Aanbieders geven aan dat er nog wel behoefte is voor deze voorzieningen.
9. Iedere subregio beschikt over een signaalpunt (gekoppeld aan Wvggz).	Het meldpunt Bijzondere Zorg van de GGD is het signaalpunt. Het meldpunt is niet regionaal georganiseerd.

Actiepunt	Wat is er al bereikt?
10. Iedere gemeente beschikt over een lokaal zorgnetwerk voor multiprobleemhuishoudens.	Er zijn regieteam multiprobleemhuishoudens. Daarnaast is er aandacht voor door middel van het doorbraak team, procesregie en de implementatie van Aanpak Voorkomen Escalatie (AVE). Lokaal heeft echter nog niet iedere gemeente AVE geïmplementeerd.
11. Op basis van analyse een verbetertraject opzetten voor nazorg ex-gedetineerden.	Beide subregio's hebben een nazorg-coördinator die aangesloten is bij het zorg- en veiligheidshuis. Bij een aantal gemeenten is er een protocol en een aandachtsfunctionaris. Er volgen gesprekken met de gemeenten om hier verder invulling aan te geven.
12. Borging regionale aanpak zorgketen prostitutie.	Vanuit Nijmegen is deze borging verbreed naar de regio. Het Kennis Kennisnetwerk in Sekswork en seksualiteit (KiSS) ondersteunt sekswerkers en kwetsbare doelgroepen binnen het sekswork. Daarnaast houdt Kiss zich bezig met voorkomen en stoppen van seksuele uitbuiting.
13. Standaard gebruik crisiskaart, realisatie Interventieteam 2.0 en multidisciplinaire Beoordelingskamer /gebundelde crisiszorg en passend vervoer (Sluitende aanpak psychische kwetsbaarheid- Spoedig dichtbij).	Vanuit de Sluitende Aanpak zijn deze acties opgepakt; zo is er een hulppakket ontwikkeld is het interventieteam in een eerdere fase succesvol gerealiseerd en is er een crisis beoordelingskamer bij Pro Persona.

3.4 Thema 2: Wonen

In het beleidsplan is de ambitie uitgesproken dat iedereen die met of zonder ondersteuning zelfstandig kan en wil (gaan) wonen een passende woning krijgt in de eigen omgeving of in de omgeving waar de meeste kans op herstel is. Door de aanhoudende krapte op de woningmarkt blijft

wonen een belangrijk knelpunt als het gaat om de beweging van intramuraal naar extramuraal. De regio streeft daarbij naar een evenwichtige spreiding van woonvoorzieningen in de regio.

Aansluiting bij ontwikkelingen

We zien de ontwikkelingen terugkomen die raken aan dit thema:

Tabel 5 Aansluiting ontwikkelingen bij Wonen

Ontwikkeling	Thema 2: voldoende aansluiting beleidsplan?
Integraal Zorg Akkoord (IZA) & Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA)	Dit thema sluit goed aan bij het principe om zorg zoveel mogelijk dichtbij huis, in de eigen omgeving, te leveren.
Nationaal Actieplan Dakloosheid Eerst een Thuis	We zien een verschuiving van zienswijze binnen de MO van een zorgprobleem naar primair een woonprobleem. In het beleidsplan wordt MO weinig expliciet genoemd binnen het thema Wonen. Daarnaast zien we dat de op p. 18 beschreven visie op de MO veel nadruk legt op herstel. Dit past onvoldoende bij de verschuiving in zienswijze.
Regionaal actieplan Dak- en Thuisloosheid Gelderland-Zuid 2026-2032	
Uitstel van de doordecentralisatie en woonplaatsbeginsel	Geen concrete aanknopingspunten op dit thema.
Meer focus op integrale en domeinoverstijgende aanpak	Geen concrete aanknopingspunten op dit thema.
Openstelling Wlz	Geen concrete aanknopingspunten op dit thema.
Evaluatie DVO en CR	Geen concrete aanknopingspunten op dit thema.
Wonen en zorg	In het regionale afsprakenkader huisvesting aandachtsgroepen zijn er afspraken gemaakt over de verdeling van aandachtsgroepen. De uitgangspunten uit dit kader vinden nu weinig aansluiting met het beleidsplan.
Ontwikkeling doelgroep	In dit thema worden verschillende tussenliggende woonvormen benoemd bedoeld voor kwetsbare

Ontwikkeling	Thema 2: voldoende aansluiting beleidsplan?
	doelgroepen. Er is op dit thema geen aandacht voor specifieke doelgroepen binnen BW Of MO. Vooral rondom de doelgroep dakloze EU-burgers zoeken aanbieders naar wat regionaal de visie is.
Krapte op arbeidsmarkt	We zien weinig aandacht voor de impact van de krapte op de arbeidsmarkt en faciliteiten in de regio in het beleidsplan. Op dit thema zet het beleidsplan in op spreiding in de regio, terwijl vanwege deze twee ontwikkelingen uitdagend is om dit te realiseren, met name in de buitengebieden.
Krapte op de woningmarkt	Deze ontwikkeling speelde al toen het beleidsplan werd opgesteld. Hier is dan ook aandacht voor in het beleidsplan.
Veranderende samenleving	Draagkracht van buurten is vanwege deze ontwikkeling extra belangrijk. Het beleidsplan heeft hier aandacht voor, maar spreekt van een streven op de langere termijn. Vanwege de veranderende samenleving zou een duidelijkere ambitie passend zijn. In de gesprekken met cliënten BW komt naar voren dat mensen idealiter dicht bij de locatie van verblijf in BW uitstromen. Dit betekent dat de locatie van voorzieningen ook invloed heeft op de spreiding van uitstroom.

- 1
- 2
- 3
- 4

Aandachtspunten

Uit de gesprekken met cliënten BW blijkt dat veel cliënten de exacte locatie van een voorziening in de regio minder belangrijk vinden dan de aanwezigheid van faciliteiten in de directe omgeving. Denk hierbij aan winkels, een supermarkt, bereikbaarheid met het openbaar vervoer en een rustige leefomgeving. Ook de voorzieningen op de locatie zelf spelen een rol, zoals een gezamenlijke ontmoetingsruimte en goede geluidsisolatie om overlast te beperken. Veel cliënten die dicht bij het eigen netwerk verblijven noemen dit een belangrijk pluspunt, wat in lijn is met het streven

van de regio om zoveel mogelijk spreiding te realiseren met als doel om zorg dicht bij de inwoner te kunnen realiseren. Opvallend is dat cliënten waarbij het eigen netwerk verder van de BW-locatie ligt dit niet als groot minpunt benoemen. Sommigen vinden het juist een voordeel om weg te zijn uit het netwerk waar ‘het mis ging’ en hebben ook expliciet de wens om hier niet naar terug te keren na verblijf binnen BW.

Wat is er al bereikt?

Een aantal voorbeelden van wat op dit thema is bereikt:

- Beide subregio’s zijn bezig met het implementeren van verschillende woonvormen, zoals Housing first waarbij er woningen beschikbaar worden gesteld. Na het traject kan de woning op eigen naam worden gezet. Een ander voorbeeld is Skaeve Huse. Deze woonvorm is voornamelijk bedoeld voor mensen met ernstige gedragsproblemen of psychiatrische aandoeningen die niet goed functioneren in reguliere woonvormen. Het doel is rust, veiligheid en structuur bieden aan mensen die elders overlast veroorzaken of zelf geen rust vinden. In Nijmegen en Tiel is de voorbereiding van deze woonvorm gestart, met een geplande opening in 2026.
- Via de Werkgroep Bijzonder Bemiddeling (WBB) wordt gekeken naar een passende woonruimte bij uitstroom. Bewoners met zicht op uitstroom kunnen aangemeld worden, zij krijgen dan een passende plek toegewezen die na twee jaar begeleiding omgezet kan worden naar een zelfstandige woonruimte. Dit wordt als waardevol gezien voor respondenten; begeleiders BW geven aan dat dit bijdraagt aan een goede doorstroom. Uit enkele gesprekken met bewoners blijkt echter dat WBB niet passend voor hen is, bijvoorbeeld omdat zij niet lang genoeg ingeschreven staan in de gemeente Nijmegen. Uitstroom vanuit BW naar een eigen woning is voor deze groep erg lastig.

In Rivierenland is er het Manifest uitstroom Beschermd Wonen. Hierin zijn afspraken opgenomen tussen gemeenten, woningcorporaties en zorgpartijen omtrent uitstroom vanuit BW naar een zelfstandige woning.

- Er is een uitstroompunt in de regio Rivierenland. Er zijn mogelijkheden voor verdere uitbreiding/doorontwikkeling.

Tabel 6 Wat is er bereikt per actiepunt bij Wonen

Actiepunt	Wat is er al bereikt?
14. Regionaal ontwikkelprogramma Weer thuis met afspraken over realisatie meer woonvarianten (trainingshuizen, woonunits jongvolwassenen, etc.), bijzondere bemiddeling, spreiding en leefbaarheid – hieraan gekoppeld prestatieafspraken tussen gemeenten en woningcorporaties.	Huisvestingsprojecten zijn vormgegeven vanuit het convenant ‘weer thuis’. In alle gemeenten zijn afspraken gemaakt met woningcorporaties.

3.5 Thema 3: Werk en dagbesteding

De regio streeft ernaar dat alle mensen met (psychische) kwetsbaarheid duurzaam (beschut/begeleid) werk of zinvolle dagbesteding hebben, of in een opleidings- of leerwerktraject zitten. Verder beschrijft het beleidsplan voornamelijk wat er al is georganiseerd op dit thema. De ambitie van de regio op dit vlak zou nog explicieter geformuleerd kunnen worden om richting en focus te versterken.

Aansluiting bij ontwikkelingen

We zien de volgende ontwikkelingen terugkomen die raken aan dit thema:

Tabel 7 Aansluiting ontwikkelingen bij Werk en dagbesteding

Ontwikkeling	Thema 3: voldoende aansluiting beleidsplan?
Integraal Zorg Akkoord (IZA) & Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA)	Geen concrete aanknopingspunten op dit thema.
Nationaal Actieplan Dakloosheid Eerst een Thuis	In de actieplannen ligt de nadruk op een eigen woning als startpunt, voordat iemand de stap kan zetten naar onder andere het vinden van werk. Vanuit dit perspectief kan het thema werk en dagbesteding niet losgezien worden van het thema wonen.
Regionaal actieplan Dak- en Thuisloosheid Gelderland-Zuid 2026-2032	
Uitstel van de doordecentralisatie en woonplaatsbeginsel	Geen concrete aanknopingspunten op dit thema.
Meer focus op integrale en domeinoverstijgende aanpak	Ook werk en dagbesteding is onderdeel van een integrale en domeinoverstijgende aanpak. Hier geeft het beleidsplan op actiepuntniveau voldoende aandacht.
Openstelling Wlz	Geen concrete aanknopingspunten op dit thema.
Evaluatie DVO en CR	Geen concrete aanknopingspunten op dit thema.
Wonen en zorg	Geen concrete aanknopingspunten op dit thema.
Ontwikkeling doelgroep	Aanbieders hebben behoefte aan beleid en visie op de doelgroep dakloze EU-burgers. Dit ontbreekt bij het thema werk en dagbesteding.
Krapte op arbeidsmarkt	Geen concrete aanknopingspunten op dit thema.
Krapte op de woningmarkt	Geen concrete aanknopingspunten op dit thema.

Ontwikkeling	Thema 3: voldoende aansluiting beleidsplan?
Veranderende samenleving	Uit interviews met cliënten BW komt naar voren dat veel van hen, bij uitstroom uit BW, deel willen blijven nemen aan dagbesteding, of andere dagactiviteiten waarin zij participeren. Daarnaast hebben respondenten de wens dat de dagactiviteit op goede reisafstand is van de plek waar zij naartoe uitstromen. Dit betekent dat locaties voor dagactiviteiten invloed kunnen hebben op de plek van uitstroom. Spreiding in relatie tot dagactiviteit wordt nu niet genoemd in het beleidsplan.

Aandachtspunten

- Uit de interviews met cliënten en begeleiders BW blijkt dat het belangrijk is dat de dagbesteding laagdrempelig is en aan moet sluiten bij de persoonlijke behoeften en mogelijkheden van de cliënt. Dit betekent dat er ruimte moet zijn voor maatwerk, variatie in activiteiten en flexibiliteit in deelname.
- We spraken meerdere cliënten BW die op dit moment actief deelnemen aan dagbesteding. Allemaal hadden ze voorkeur om deze dagbesteding voort te zetten op het moment van uitstroom uit BW. Dit omdat zij zich goed op hun plek voelen en omdat dan een vaste basis in het leven blijft bestaan.
- De preventiescanner geeft als aanbeveling dat zes gemeenten kunnen investeren in werkplaatsen en dat zeven gemeenten kwetsbare inwoners in dienst kunnen nemen voor onderhoud van publieke ruimten.

Wat is er al bereikt?

Tabel 8 Wat is er bereikt per actiepunt bij Werk en dagbesteding

Actiepunt	Wat is er al bereikt?
15. Alle mensen met (psychische) kwetsbaarheid hebben duurzaam (beschut/begeleid) werk, zinvolle dagbesteding, of zitten in een opleidings- of leer-werktraject.	Instrumenten als IPS (Individuele Plaatsing en Steun), waarbij werk en behandeling gelijktijdig worden opgepakt, worden als waardevol gezien. Er zijn in de regio meer trajecten dan het landelijk gemiddelde. Er wordt gekeken naar de uitbreiding van de doelgroep (nu alleen EPA en P-wet, verbreden voor mensen met IOAZ en IOAW. Een aantal cliënten die we gesproken hebben, wordt naar werk begeleid via IPS. Deze cliënten zijn tevreden over de ondersteuning.
16. De regionale werkbedrijven bieden een gevarieerd scala aan instrumenten aan om kwetsbare groepen toe te leiden naar (begeleid of beschut) werk.	Op dit moment is er een gevarieerd scala aan mogelijkheden. Werkbedrijven kopen IPS-trajecten in (Individuele Plaatsing en Steun). Aandachtspunt is dat niet alle gemeenten in Rivierenland zijn aangesloten bij de werkbedrijven.
17. Behandeling en begeleiding worden zo snel mogelijk gecombineerd met toeleiding naar (beschut/begeleid) werk of dagbesteding.	Dit gebeurt door middel van IPS-trajecten.

3.6 Thema 4: Maatschappelijke participatie en sociaal netwerk

Dit thema richt zich op het ontwikkelen en versterken van een inclusieve samenleving. Regiogemeenten en betrokken organisaties hebben de afgelopen jaren geïnvesteerd in een breed participatieaanbod voor mensen met (psychische) kwetsbaarheden.

Aansluiting bij ontwikkelingen

We zien de volgende ontwikkelingen terugkomen die raken aan dit thema:

Tabel 9 Aansluiting ontwikkelingen bij Maatschappelijke participatie en sociaal netwerk

Ontwikkeling	Thema 4: voldoende aansluiting beleidsplan?
Integraal Zorg Akkoord (IZA) & Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA)	Sector en domeinoverstijgende samenwerking is belangrijk in de akkoorden, met name ook rondom de informele zorg. Op deze samenwerking kan het beleidsplan nog duidelijker een ambitie uitspreken
Nationaal Actieplan Dakloosheid Eerst een Thuis	De inzet van ervaringsdeskundigen in de uitvoering sluit aan bij het Nationaal Actieplan, al mist aandacht voor ervaringsdeskundigheid in de gehele beleidscyclus. Daarnaast is er aandacht voor de-stigmatisering, waarvoor in het Nationaal Actieplan ook aandacht is binnen in actielijn 2, Preventie.
Regionaal actieplan Dak- en Thuisloosheid Gelderland-Zuid 2026-2032	
Uitstel van de doordecentralisatie en woonplaatsbeginsel	Geen concrete aanknopingspunten op dit thema.
Meer focus op integrale en domeinoverstijgende aanpak	Geen concrete aanknopingspunten op dit thema.
Openstelling Wlz	Geen concrete aanknopingspunten op dit thema.
Evaluatie DVO en CR	Geen concrete aanknopingspunten op dit thema.
Wonen en zorg	In de woonzorgvisie is er aandacht voor ontmoetingsruimten en voorzieningen in de wijk. Dit sluit aan bij het beleidsplan.
Ontwikkeling doelgroep	Geen concrete aanknopingspunten op dit thema.

Ontwikkeling	Thema 4: voldoende aansluiting beleidsplan?
Krapte op arbeidsmarkt	Geen concrete aanknopingspunten op dit thema.
Krapte op de woningmarkt	Geen concrete aanknopingspunten op dit thema.
Veranderende samenleving	Deze ontwikkeling sluit aan bij het belang van maatschappelijke participatie en een sociaal netwerk.

Aandachtspunten

- Uit interviews met cliënten BW horen we dat zij het prettig vinden dat er laagdrempelige inloopvoorzieningen beschikbaar zijn in de wijk wanneer zij uitstromen en zelfstandig gaan wonen.
- Er worden veel verschillende initiatieven genoemd in het beleidsplan en de evaluatie. Het vinden van de juiste ondersteuning kan voor mensen lastig zijn, een goed overzicht van de mogelijkheden is daarom belangrijk.
- Ervaringsdeskundigheid blijft belangrijk. Er wordt gekeken op welke onderdelen dit (nog) meer ingezet kan worden.

Wat is er al bereikt?

- Er zijn diverse initiatieven opgezet, variërend van maatjesprojecten tot toegankelijke wijkactiviteiten. Daarnaast is er structurele inzet op inclusie via regionale en lokale campagnes (zoals *Hoe is 't*), en zijn er trainingen en bijeenkomsten (zoals de MHFA-bijeenkomsten (Mental Health First Aid)).

Tabel 10 Wat is er bereikt per actiepunten bij Maatschappelijke participatie en sociaal netwerk

Actiepunten	Wat is er al bereikt?
18. Iedere gemeente beschikt over een divers participatieaanbod voor mensen met (psychische) kwetsbaarheid: steunpunt mantelzorgers, toegankelijke voorzieningen (Uniek sporten en toegankelijke wijkactiviteiten, bijvoorbeeld), maatjesproject(en), ingevingsactiviteiten, inloopvoorzieningen en dagbesteding.	De regio zet hierop in door middel van een gevarieerd aanbod. Er zijn diverse inloopvoorzieningen en respijtvoorzieningen, activiteiten en projecten.
19. Opzet regionale inclusiecampagne met ruimte voor lokale inkleuring.	Er is een regionale inclusiecampagne uitgewerkt (<i>Hoe is 't</i>), en is er aandacht voor o.a. door MHFA, verschillende communicatiemiddelen, lokale trainingen en bijeenkomsten, regionale & lokale campagnes.

3.7 Thema 5: Inkomen en schuldhulpverlening

De regio streeft ernaar om schulden te voorkomen en snel te reageren op signalen van financiële problematiek. Daarbij zijn de toegankelijkheid van minimavoorzieningen en een warme overdracht bij verhuizingen van groot belang. Dit vraagt om korte lijnen tussen hulpverlening en inkomensondersteuning. In veel gemeenten zijn signaleringsnetwerken ingericht en wordt er gewerkt aan een betere samenwerking.

Aansluiting bij ontwikkelingen

We zien de volgende ontwikkelingen terugkomen die raken aan dit thema:

Tabel 11 Aansluiting ontwikkelingen bij Inkomen en schuldhulpverlening

Ontwikkeling	Thema 5: voldoende aansluiting beleidsplan?
Integraal Zorg Akkoord (IZA) & Aanvullend Zorg- en Welzijns-akkoord (AZWA)	Geen concrete aanknopingspunten op dit thema.
Nationaal Actieplan Dakloosheid Eerst een Thuis	Het voorkomen van dakloosheid heeft prioriteit in de actieplannen. Bij het thema schulden wordt in de ambitie echter geen aandacht gegeven aan het voorkomen van dakloosheid vanwege schuldenproblematiek. Daarnaast noemt het beleidsplan dat het oplossen van schulden een voorwaarde lijkt om te komen tot participatie. In het geval van dakloosheid zou dit vanuit de visies van de actieplannen omgekeerd moeten zijn: wonen eerst, vanuit die basis kan men werken aan herstel en dus schuldenproblematiek.
Regionaal actieplan Dak- en Thuisloosheid Gelderland-Zuid 2026-2032	
Uitstel van de doordecentralisatie en woonplaatsbeginsel	Geen concrete aanknopingspunten op dit thema.
Meer focus op integrale en domeinoverstijgende aanpak	Vanuit de integrale aanpak zou aanpak van schuldenproblematiek altijd een integraal onderdeel moeten zijn van de hulpverlening. Het beleidsplan noemt al wel de korte lijnen tussen inkomensondersteuning, schuldhulpverlening en wijkgerichte GGZ. Hier mist in de visie/ambitie het werken met een integrale aanpak op het moment dat schulden worden gesignaleerd. Dit kan instroom in MO voorkomen.
Openstelling Wlz	Geen concrete aanknopingspunten op dit thema.
Evaluatie DVO en CR	Geen concrete aanknopingspunten op dit thema.
Wonen en zorg	De ambities in het beleidsplan sluiten aan op de woonzorgvisies. Schulden zoveel mogelijk

Ontwikkeling	Thema 5: voldoende aansluiting beleidsplan?
	voorkomen, en snel inspelen op signalen die duiden op het ontstaan van schulden.
Ontwikkeling doelgroep	Geen concrete aanknopingspunten op dit thema.
Krapte op arbeidsmarkt	Geen concrete aanknopingspunten op dit thema.
Krapte op de woningmarkt	Geen concrete aanknopingspunten op dit thema.
Veranderende samenleving	Geen concrete aanknopingspunten op dit thema.

Aandachtspunten

- De regio streeft naar meer inzet ervaringsdeskundigen en onafhankelijke clientondersteuners.

Wat is er al bereikt?

Tabel 12 Wat is er bereikt per actiepunt bij Inkomen en schuldhulpverlening

Actiepunt	Wat is er al bereikt?
20. Iedere gemeente zorgt voor een contactpersoon inkomen & schuldhulpverlening voor mensen die uitstromen uit Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang.	Iedere gemeente heeft eigen afspraken en maatregelen voor inkomen en schuldhulpverlening. Bij uitstroom uit BW en MO worden de financiële veranderingen voor de inwoner goed in kaart gebracht. Hoe dit is geregeld kan per gemeente verschillen, maar dat het is geregeld, is een afspraak.
21. Iedere gemeente zorgt voor korte lijnen tussen inkomensondersteuning & schuldhulpverlening en de wijkgerichte GGZ.	Er zijn verschillen tussen gemeenten, maar er is een nauwe samenwerking tussen consulenten en experts in de wijk (zorgaanbieders en sociale teams)
22. Een signaleringsnetwerk schulden in elke gemeente.	Bij de meeste gemeenten is het signaleringsnetwerk ingericht via de sociale teams of via

Actiepunt	Wat is er al bereikt?
	een separaat programma vroeg signalering. Gemeenten werken in dit programma samen met woningcorporaties, zorgverzekeraars en nutsbedrijven.

3.8 Thema 6: (overige) organisatorische onderwerpen

De 13 gemeenten in de regio Nijmegen en Rivierenland hebben uitgesproken om samen te werken op het gebied van BW, (inclusief Beschermd Thuis), MO, Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGZ), verslavingszorg en de centrale toegang voor BW en MO. Gemeente Nijmegen voert daarbij als centrumgemeente taken uit namens alle gemeenten. Er is daarbij voortdurende afstemming in ambtelijk en bestuurlijk overleg tussen gemeente Nijmegen en de regionale gemeenten.

Aansluiting bij ontwikkelingen

We zien de volgende ontwikkelingen terugkomen die raken aan dit thema:

Tabel 13 Aansluiting ontwikkelingen bij (overige) organisatorische onderwerpen

Ontwikkeling	Thema 6: voldoende aansluiting beleidsplan?
Integraal Zorg Akkoord (IZA) & Aanvullend Zorg- en Welzijns-akkoord (AZWA)	Geen concrete aanknopingspunten op dit thema.
Nationaal Actieplan Dakloosheid Eerst een Thuis	Geen concrete aanknopingspunten op dit thema.
Regionaal actieplan Dak- en Thuisloosheid Gelderland-Zuid 2026-2032	Geen concrete aanknopingspunten op dit thema.
Uitstel van de doordecentralisatie en woonplaatsbeginsel	Het beleidsplan neemt al een voorschot op de toekomstige doordecentralisaties.

Ontwikkeling	Thema 6: voldoende aansluiting beleidsplan?
Meer focus op integrale en domeinoverstijgende aanpak	Geen concrete aanknopingspunten op dit thema.
Openstelling Wlz	Geen concrete aanknopingspunten op dit thema.
Evaluatie DVO en CR	Uit de evaluatie van de DVO komt naar voren dat er op een aantal onderwerpen behoefte is aan meer duidelijkheid over de verdeling van taken en verantwoordelijkheden. In het beleidsplan staat wel dat het belangrijk is dat er goede onderlinge afspraken komen over welke taken en verantwoordelijkheden aan de centrumgemeente worden gemandateerd en welke langs de regiogemeenten moeten. De afspraken hierin zijn nog niet definitief, maar de ambitie om deze taken te verhelderen is er.
Wonen en zorg	Geen concrete aanknopingspunten op dit thema.
Ontwikkeling doelgroep	Geen concrete aanknopingspunten op dit thema.
Krapte op arbeidsmarkt	Vanwege deze ontwikkelingen is het voor sommige gemeenten lastiger om aanbod te creëren. Hierom is samenwerking in de regio noodzakelijk, hetgeen ook in het beleidsplan wordt benoemd.
Krapte op de woningmarkt	Geen concrete aanknopingspunten op dit thema.
Veranderende samenleving	Deze ontwikkeling geeft aanleiding om te komen tot een inhoudelijke visie op spreiding van voorzieningen, dagactiviteiten en uitstroom in de regio. Dit thema beperkt zich nu voornamelijk op financiering vanuit solidariteit, maar kan met het oog op het belang van draagkracht breder betrokken worden.

Wat is er al bereikt?

Tabel 14 Wat is er bereikt per actiepunt bij (overige) organisatorische onderwerpen

Actiepunt	Wat is er al bereikt?
23. Voor de uitvoering (inkoop, contractmanagement, kwaliteit & handhaving, toegang, verantwoording) van Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang tot 2020 Nijmegen als centrumgemeente aan te wijzen.	Vastgelegd in DVO en CR. Deze zijn onlangs geëvalueerd en worden momenteel aangepast.
24. Een financiële regionale werkgroep de opdracht geven om met een voorstel te komen voor gezamenlijke financiering van Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang na 2020, inclusief een rekenmodel waarin de gevolgen van de ambulantisering per gemeente zijn verwerkt.	De wijze van financieren is vastgelegd in het DVO. Deze is onlangs geëvalueerd en moet nog worden aangepast met het oog op de toekomstige doordecentralisaties.
25. Opzet van gezamenlijke regionale monitoring – kwalitatief (genomen acties, uitbreiding activiteiten, voorzieningen en samenwerkingsvormen) en kwantitatief (opbouw intramurale zorg parallel aan opbouw ambulante zorg).	Uit de evaluatie van het DVO komt naar voren dat er behoefte aan meer afstemming over welke informatie in rapportages moet landen en met welke frequentie. Het advies is om vooraf concrete indicatoren vast te stellen en de informatiebehoefte gezamenlijk te definiëren.

3.9 Reflectie per ontwikkeling

In voorgaande paragrafen staat beschreven hoe de ontwikkelingen raken aan de thema's van het beleidsplan en in hoeverre het beleidsplan aansluit bij deze ontwikkelingen. In deze paragraaf reflecteren we op de ontwikkelingen en of deze voldoende aan bod komen in het beleidsplan.

Integraal Zorg Akkoord/Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord

In het IZA en AZWA wordt ook veel aandacht gegeven aan het inzetten van slimme oplossingen (zoals domotica en AI) om de werkdruk onder zorgpersoneel te verminderen. In het beleidsplan wordt niets beschreven over deze slimme oplossingen, en op welke manier deze een rol kunnen spelen in de zorg en ondersteuning voor mensen.

Uitstel van de doordecentralisatie en woonplaatsbeginsel

Ten tijde van het opstellen van het beleidsplan was al bekend dat er doordecentralisaties zouden komen. Het beleidsplan heeft daarom al aandacht voor hoe dit eruit zou moeten zien.

Nationaal en regionaal Actieplan Dakloosheid

Inhoudelijk zien we dat er een aantal punten zijn waarop het beleidsplan niet meer actueel is:

- De focus ligt op herstel in de MO, waar we nu zien dat het gedachtengoed zich verplaatst naar MO in beginsel als woonprobleem (actielijn 3 'Wonen Eerst').
 - De inzet van ervaringskennis in de gehele beleidscyclus één van de zes actielijnen uit het actieplan. Hoewel in het beleidsplan ervaringsdeskundigheid vaak wordt genoemd, ontbreekt een heldere visie om ervaringsdeskundigheid in de gehele beleidscyclus te borgen.
 - In het nationale actieplan is ook speciale aandacht voor bijzondere doelgroepen, zoals (dreigend) dakloze jongeren, dakloze LHBTIQ+ers en dakloze EU-burgers. In het beleidsplan is onvoldoende aandacht voor deze doelgroepen.
- De regio werkt aan een regionaal actieplan dak- en thuisloosheid, dat een afgeleide is van het nationale actieplan.

1

2

3

4

In paragraaf 3.10 gaan we nader in op de positie van de MO in het beleidsplan.

Meer focus op integrale en domeinoverstijgende aanpak

Er zijn meerdere landelijke ontwikkelingen die gericht zijn op een integrale en domeinoverstijgende aanpak. Het beleidsplan bevat veel elementen die bij deze ontwikkeling aansluiten, met name binnen het thema een sluitend netwerk. Bijvoorbeeld als het gaat om een lokaal zorgnetwerk voor multi-probleemhuishoudens waarbinnen, indien nodig, wordt gewerkt met dwang en drang.

Evaluatie DVO en CR

Uit de evaluatie van de DVO komt naar voren dat er op een aantal onderwerpen behoefte is aan meer duidelijkheid over de verdeling van taken en verantwoordelijkheden. In het beleidsplan staat wel dat het belangrijk is dat er goede onderlinge afspraken komen over welke taken en verantwoordelijkheden aan de centrumgemeente worden gemandateerd en welke langs de regiogemeenten moeten. De afspraken hierin zijn nog niet definitief, maar de ambitie om deze taken te verhelderen is er.

Wonen en zorg

In de diverse documenten rondom wonen en zorg – o.a. Regionale Woonagenda Rivierenland 2020-2030, Regionale Woondeal 2022-2023 Regio Rivierenland, Diverse omgevingsvisies, Woonzorganalyse Regio Rivierenland, Woonzorgvisie Nijmegen, huisvesting van aandachtsgroepen in de Groene Metroolpoolregio – is veel aandacht voor ambulantisering en spreiding in de wijk. Dit sluit aan bij het beleidsdoel uit Samen Dichtbij.

Preventiescanner

Vanuit de Preventiescanner zijn een aantal punten waarop het beleidsplan niet meer actueel is of wat ontbreekt:

- De Preventiescanner geeft de aanbeveling dat voorkomen moet worden dat mensen instromen in de MO, óók niet vanuit een verblijfsinstelling. Op dit moment mist in het beleidsplan een vertaling naar concrete maatregelen in de praktijk. De vraag is echter of dit passend is in het beleidsplan, of een plek moet vinden in een uitvoeringsplan.
- De preventiescanner geeft als aandachtspunt het bieden van meer maatwerk bij inkomensondersteuning. Maatwerk mist op dit thema in het beleidsplan.

Ontwikkelingen doelgroep

Het beleidsplan zal rekening moeten houden met de verwachte toename van de doelgroep en de signaleerde toename in complexiteit. Daarnaast is er behoefte aan een visie op de inzet voor specifieke doelgroepen, denk aan dakloze EU-burgers, kinderen, vrouwen en ouderen. Dit onderwerp zal daarbij ook aandacht moeten hebben in de uitvoering van het beleidsplan.

Krapte op de arbeidsmarkt

De krapte op de arbeidsmarkt heeft consequenties voor de haalbaarheid en uitvoering van het beleidsplan. Daarbij ontbreekt een visie op het inzetten van slimme oplossingen om de druk op de arbeidsmarkt te verlichten.

Krapte op de woningmarkt

Dit onderwerp speelde al in de periode van het opstellen van het beleidsplan en heeft daarmee een prominente plek in het beleidsplan.

Wel zou er meer integraal naar dit thema gekeken kunnen worden, vanwege de constatering van een veranderende samenleving. Spreiding ten behoeve van draagkracht is nog belangrijker geworden. Het onderzoek onder cliënten BW laat zien dat de locatie van verblijf binnen BW en de locatie van dagactiviteit invloed heeft op de uitstroomwensen van cliënten. Deze onderwerpen kunnen dus niet los van elkaar worden gezien.

Veranderende samenleving

Respondenten en deelnemers aan de reflectiebijeenkomst pleiten voor meer aandacht voor het creëren van een inclusieve samenleving, door te werken aan samenlevingsopbouw, welzijnswerk te versterken en meer te normaliseren in de wijk. Het doel daarbij is om zoveel mogelijk vraagstukken preventief op te vangen en de druk op de zorg te verminderen. Concreet worden welzijn en samenlevingsopbouw als thema gemist in het beleidsplan.

3.10 Integratie MO in beleidsplan

In deze paragraaf geven wij antwoord op deelvraag: *Is de MO voldoende geïntegreerd in het beleidsplan en sluiten de Visie MO en het plan van aanpak dak- en thuisloosheid voldoende aan op de uitgangspunten uit het beleidsplan?*

We horen van respondenten dat een concrete visie op het gebied van MO mist. Op pagina 18 in het beleidsplan staat zeer beknopt een visie beschreven. Op dit moment wordt gewerkt aan het regionaal actieplan Dak- en Thuisloosheid Gelderland-Zuid 2026-2032. De concepten van dit actieplan komen tegemoet aan het gebrek aan visie waar behoefte aan is. De vraag is echter of dit de juiste plek is, omdat oorspronkelijk is beoogd dat het actieplan voortkomt uit het regionale beleidsplan. Daarnaast vinden respondenten een overkoepelend beleidsplan van grote meerwaarde voor zowel BW als MO. Dit omdat de doelgroepen en de

bijbehorende thema's elkaar nauw raken en niet los van elkaar kunnen worden gezien.

Inhoudelijk sluit het beleidsplan niet overal aan op de recente ontwikkelingen rondom deze doelgroep. Het belangrijkste verschil is te zien in de beknopte visie op de MO die wordt beschreven in het beleidsplan. De eerste zin is: *“ook bij Maatschappelijke Opvang staan het maatschappelijk herstel, versterking van de eigen kracht en samenwerking met het sociale netwerk centraal”*. De focus ligt op herstel in de MO, waar we nu zien dat het gedachtengoed zich verplaatst naar MO in beginsel als woonprobleem (actielijn 3 ‘Wonen Eerst’).

Zodra dit is opgelost kan worden gewerkt aan de hierboven genoemde punten. In het regionale actieplan (dat nog in ontwikkeling is) is hier wel aandacht voor. Dit staat beschreven als één van de vier hoofddoelen.

In het nationale actieplan is ook speciale aandacht voor bijzondere doelgroepen, zoals (dreigend) dakloze jongeren, dakloze LHBTIQ+’ers en dakloze EU-burgers. In het beleidsplan is onvoldoende aandacht voor deze doelgroepen, terwijl de toename van deze doelgroepen wel als knelpunt is benoemd door respondenten. In het regionale actieplan (nog in ontwikkeling) is wel aandacht voor jongeren, maar ontbreekt expliciete aandacht voor de andere doelgroepen.

3.11 Positie en aansluiting beleidsplan

In deze paragraaf gaan we in op de deelvraag: sluit het beleidsplan voldoende aan op andere domeinen en ontwikkelingen? Daarbij hebben we aandacht voor wat de positie is en zou moeten zijn van het beleidsplan.

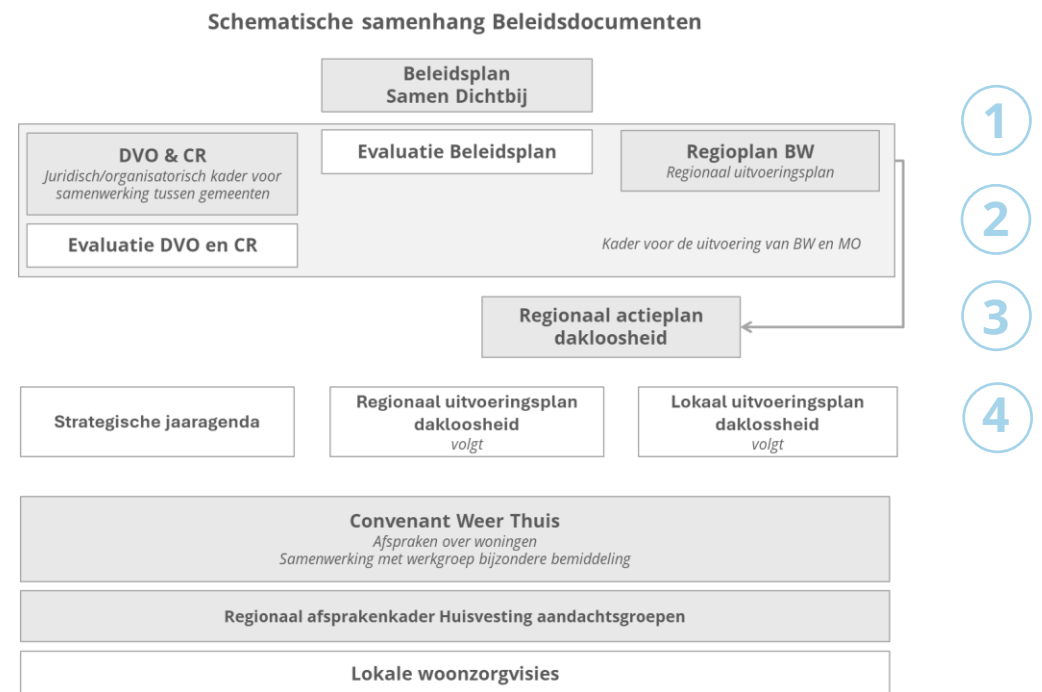
Uit de interviews en de documentenanalyse blijkt dat er onvoldoende eenduidigheid is over het doel van het beleidsplan en hoe deze zich verhoudt tot andere ontwikkelingen en plannen uit de regio. De gesprekken varieerden in mate van detaillering: sommige respondenten leggen de focus met name op het niveau van de actiepunten, waar andere respondenten vooral oog hebben voor wat de visie is of zou moeten zijn vanuit de regio. Dit is een logisch gevolg vanuit de opbouw van het beleidsplan, waarin niet helder staat beschreven wat het doel is van het document en waar globaal een opgave wordt geschetst, maar op sommige punten tot in detail een actie wordt uitgewerkt. Dit is ook terug te zien in de paragrafen 3.3 tot en met 3.8 van deze rapportage. Veel onderwerpen komen wel aan de orde in het beleidsplan, echter een beknopte visie ontbreekt vaak.

Ook is in het beleidsplan niet helder hoe het zich verhoudt tot andere uitwerkingen in de regio. Om hiervan een overzicht te geven maakten we figuur 3. Kanttekening bij deze figuur is dat de positie van de verschillende onderdelen kan verschillen vanuit andere perspectieven.

Respondenten en deelnemers aan de reflectiesessie noemen dat zij de behoefte hebben aan een beknopt beleidsplan waarin een heldere visie wordt uitgewerkt voor de toekomst. Onder dit beleidsplan kunnen vervolgens uitvoeringsplannen komen die het geheel meer concretiseren. Het beleidsplan biedt voor deze uitvoeringsplannen het kader. Daarnaast is er behoefte aan een overzicht waarin de samenhang duidelijk wordt met andere domeinen en ontwikkelingen binnen de regio, bijvoorbeeld uitwerkingen vanuit het IZA en het regionale actieplan dak- en

thuisloosheid, maar ook hoe het beleidsplan zich verhoudt tot bijvoorbeeld het fysieke domein.

Respondenten noemen als meerwaarde van een beknopt overstijgend beleidsplan dat hiermee de visie op de doelgroepen GGZ, BW en MO integraal wordt bekeken. Tegelijkertijd constateren respondenten dat de focus nu veel ligt op de doelgroep BW. Er is daarom behoefte aan een bredere doelgroepomschrijving en een beleidsplan met een visie die passend is voor de gehele doelgroep.

Figuur 3 Schematische samenhang beleidsdocumenten

4. Conclusie en advies

In dit hoofdstuk geven we een conclusie met antwoord op de onderzoeksvragen. Bij de beantwoording van de hoofdvraag geven we adviezen voor het vervolg.

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk beantwoorden we de onderzoeksvragen en de hoofdvraag en geven we suggesties voor aanpassingen.

4.2 Conclusie met antwoord onderzoeksvragen

In deze paragraaf geven we de conclusies van dit onderzoek weer door eerst alle deelvragen en hierna de hoofdvraag te beantwoorden.

Welke relevante maatschappelijke en beleidsmatige ontwikkelingen komen er op de regio af, zowel landelijk als binnen onze eigen regio?

Er zijn diverse relevante ontwikkelingen (zowel landelijk als regionaal) die raken aan de doelgroep of het beleidsplan. We maken hierbij onderscheid naar beleidsmatige en autonome ontwikkelingen (ontwikkelingen waar beleidsmatig vanuit deze doelgroep geen of beperkt invloed is).

Beleidsmatige ontwikkelingen

Landelijk zijn de volgende beleidsmatige ontwikkelingen relevant:

- Het integraal Zorg Akkoord (IZA) is een samenwerkingsplan (uit september 2022) ondertekend door partijen uit de zorg, ondersteuning en welzijn. Het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) is een vervolg op het IZA, GALA en WOZO. Er ligt nadruk op preventie, en samenwerking voor een stevige, gezonde en sociale basis in de eigen wijk.
- Het Nationale Actieplan Dakloosheid Eerst een Thuis (2022) zet in op een paradigmashift in de manier waarop wordt gekeken naar en wordt omgegaan met dakloosheid. Het richt zich op het structureel terugdringen van dakloosheid, met als streven dat in 2030 niemand meer dakloos is.
- De doordecentralisatie - waarbij gemeenten (in plaats van alleen de centrumgemeenten) verantwoordelijk worden voor de zorg en

1

2

3

4

ondersteuning van inwoners met een psychische kwetsbaarheid - en het woonplaatsbeginsel (dat gemeente van herkomst verantwoordelijk blijft voor de zorg en financiering) stond gepland voor 2023, maar is al meerdere keren uitgesteld.

- Vanuit meerdere ontwikkelingen wordt gevraagd om meer focus op een integrale en domeinoverstijgende aanpak.
- Door de openstelling van de Wlz voor mensen met een psychische aandoening heeft verschuiving plaatsgevonden van woonplekken die eerder onder de Wmo vielen, en nu zijn omgezet naar Wlz-gefinancierde plekken. Hierdoor is het aantal beschikbare bedden BW voor Wmo meer dan gehalveerd.
- Het regionaal actieplan Dak- en thuisloosheid Gelderland-Zuid is gebaseerd op het Nationaal Actieplan Dakloosheid.

Regionaal zijn de volgende beleidsmatige ontwikkelingen relevant:

- De Preventiescanner Dakloosheid (2024) biedt inzicht in de huidige preventieve aanpak van dakloosheid en ondersteunt gemeenten bij het versterken van hun beleid.
- De afspraken voor de regionale samenwerking zijn vastgelegd in de dienstverleningsovereenkomst (DVO) en de centrumregeling (CR). Deze samenwerkingsafspraken zijn in 2024 geëvalueerd met als doel om de samenwerking te verbeteren en waar nodig bij te sturen. Op basis van deze evaluatie worden de regelingen in 2026 aangepast. De evaluatie laat zien dat het huidige construct in de basis functioneert en niet fundamenteel gewijzigd hoeft te worden. Wel is er ruimte voor verbetering in het samenspel tussen regiogemeenten en de centrumgemeente Nijmegen.
- Ook zijn er diverse documenten rondom wonen en zorg opgesteld, zoals woonzorgvisies en het afsprakenkader over de huisvesting van aandachtsgroepen.

Autonome ontwikkelingen

Er spelen ook diverse autonome ontwikkelingen; ontwikkelingen waar beleidsmatig vanuit deze doelgroep geen invloed is. De belangrijkste:

- Ontwikkelingen in de doelgroep, zoals een
 - Toename aanmeldingen MO (voorzieningen zitten regelmatig vol)
 - Toename aandeel specifieke groepen binnen de MO (grotere groep dakloze EU-burgers, kinderen en vrouwen)
 - Toename in complexiteit zorgvragen (hierdoor lastig om passende zorg en passende aanbieder te vinden)
 - Door aanbieders gesignaleerde toename van de groep ouderen (hiervoor zijn andere faciliteiten nodig, waar een tekort aan is)
- Krapte op de arbeidsmarkt (heeft impact op de uitvoering van het beleidsplan)
- Krapte op de woningmarkt (geen nieuwe ontwikkeling, maar zorgt voor knelpunten bij instroom en uitstroom)
- Maatschappelijke ontwikkelingen waardoor draagvlak en draagkracht van netwerk en buurten onder druk staat.

Sluiten dit beleid en de 25 actiepunten voldoende aan op deze ontwikkelingen?

- **Op welke onderdelen wel? Wat is er al bereikt?**
- **Op welke onderdelen niet? Ontbreken er zaken?**

Veel punten uit het beleidsplan Samen Dichtbij zijn nog steeds actueel en relevant. We zien dat de beweging *geïntegreerde GGZ in de wijk* in grote lijnen nog steeds aansluit bij de landelijke beleidsontwikkelingen en er al veel inzet is gepleegd om deze beweging in gang te zetten. De regio heeft zich de afgelopen jaren ingezet om meer voorzieningen dicht bij huis te organiseren, zoals toegankelijke wijkactiviteiten (o.a. dagbesteding en spreekuren in de wijk) en uitbereiding van wijknetwerken met wijkgerichte GGZ of wijk GGD. Ook zijn er regieteam multiprobleemhuishoudens

1

2

3

4

opgericht en zijn er ontwikkelingen geweest in bijzondere huisvestingsprojecten, zoals Housing First. In hoofdstuk 3 staat per thema een overzicht van wat er bereikt is ten aanzien van de actiepunten uit het beleidsplan.

De uitwerking van het beleidsplan sluit niet op alle punten voldoende aan op de ontwikkelingen. We zien dat het scenario *geïntegreerde GGZ in de wijk* wordt bemoeilijkt door autonome ontwikkelingen, die buiten het beleidsveld MO en BW plaatsvinden (zoals krapte op de arbeidsmarkt en woningmarkt en een gebrek al faciliteiten in de regio). In het beleidsplan is nog onvoldoende aandacht voor de uitdagingen die deze autonome ontwikkelingen in de regio met zich meebrengen. Dit vraagt om slimme oplossingen, zoals het inzetten van bijvoorbeeld domotica en kunstmatige intelligentie (AI).

Ook zijn er inhoudelijke punten waar vanuit het onderzoek is gebleken dat het beleidsplan (en de uitwerking hiervan) beter kan aansluiten op beleidsmatige ontwikkelingen:

- Het beleidsplan bevat veel elementen die aansluiten bij een integrale en domeinoverstijgende aanpak, vooral rond lokale netwerken voor multiprobleemhuishoudens. Echter ontbreekt aandacht voor de domeinoverstijgende aanpak op een aantal onderdelen, bijvoorbeeld bij het betrekken van informele zorg en een integrale aanpak bij schuldenproblematiek.
- Preventie: concrete maatregelen worden gemist om te voorkomen dat mensen instromen in de MO en de term maatwerk wordt gemist. De concrete maatregelen passen het in uitvoeringsplan en het beleidsplan biedt hiervoor het kader.
- Er zijn diverse ontwikkelingen geweest op het gebied van wonen en zorg, waarbij allerlei documenten zijn opgesteld, zoals woonzorgvisies

en het afsprakenkader huisvesting aandachtsgroepen. Deze ontwikkelingen zijn recenter, waardoor het beleidsplan hier nog onvoldoende op aansluit.

- De visie voor MO in het beleidsplan sluit onvoldoende aan op het Nationaal actieplan dak- en thuisloosheid en het regionale actieplan. Zie voor meer informatie het antwoord op de volgende deelvraag.

Is de MO voldoende geïntegreerd in het beleidsplan en sluiten de Visie MO en het plan van aanpak dak -en thuisloosheid voldoende aan op de uitgangspunten uit het beleidsplan?

De MO is onvoldoende geïntegreerd in het beleidsplan. Ook mist een duidelijke visie rondom deze doelgroep. Daarnaast sluit de huidige omschrijving onvoldoende aan op het nationale actieplan Dak- en Thuisloosheid, met als visie *Wonen Eerst*. De regio ontwikkelt op dit moment het regionale actieplan Dak- en Thuisloosheid Gelderland-Zuid, waarbij dit wel als één van de hoofddoelen staat beschreven. In het beleidsplan Samen Dichtbij is weinig aandacht voor bijzondere doelgroepen, zoals (dreigend) dakloze jongeren, dakloze LHBTIQ+’ers en dakloze EU-burgers, terwijl dit wel expliciet wordt benoemd als een van de zes pijlers in het nationale actieplan. In het regionale actieplan is expliciet aandacht voor specifieke doelgroepen, zoals dakloze arbeidsmigranten. Daarnaast mist in het beleidsplan een visie op de inzet van ervaringsdeskundigheid in de gehele beleidscyclus, één van de pijlers van het nationale beleidsplan.

Sluit het beleidsplan voldoende aan op andere domeinen en ontwikkelingen?

Het beleidsplan mist op dit moment een heldere en beknopte visie die de samenhang met andere domeinen en regionale plannen duidelijk maakt. Respondenten geven aan dat er behoefte is aan een overstijgend

beleidsplan met een brede doelgroepomschrijving en een duidelijke visie, waaruit concrete uitvoeringsplannen voortvloeien. Door deze integrale benadering kan het beleidsplan beter aansluiten op actuele ontwikkelingen en behoeften binnen de regio.

4.3 Antwoord hoofdvraag

In deze paragraaf geven we antwoord op de hoofdvraag: *In hoeverre is het regionaal beleidsplan Samen Dichtbij nog actueel en welke aanpassingen zijn nodig?*

In het beleidsplan Samen Dichtbij staan inhoudelijk relevante punten beschreven die actueel zijn. Echter sluit het beleidsplan niet geheel meer aan bij de behoefte. We hebben geconstateerd dat het beleidsplan te uitgebreid is en dat visie en uitvoeringsplannen door elkaar lopen. Er is een duidelijke wens voor een visie-document, waaruit een uitvoeringsplan met actiepunten volgt.

Het scenario *geïntegreerde GGZ in de wijk* is nog steeds wenselijk. Het sluit aan bij de landelijke beleidsontwikkelingen en respondenten en deelnemers aan de reflectiebijeenkomst zien het als een wenselijke beweging. Echter zijn er vraagtekens bij de haalbaarheid en uitvoerbaarheid van het scenario, voornamelijk vanwege autonome ontwikkelingen. Er is behoefte aan meer duidelijkheid rondom dit scenario, zodat helder is wat ermee wordt bedoeld en waar naartoe wordt gewerkt.

Wij geven hiervoor de volgende adviezen:

1. Transformeer het beleidsplan naar een visiedocument

Transformeer het beleidsplan naar een visiedocument dat als basis dient voor verdere uitvoeringsplannen. Hiermee wordt een duurzaam document

gecreëerd, die heldere kaders geeft aan de uitvoering. We hebben hierbij aandachtspunten voor de structuur en scope van de visie:

- Houd het vernieuwde beleidsplan bondig en strategisch.
- Haal actiepunten uit het document. Hierdoor blijft het document actueel indien beleidsmatige ontwikkelingen gelijk blijven (wat momenteel wel de verwachting is).
- Formuleer een kernachtige regionale visie op de gehele doelgroep. Toets of voor stakeholders helder is wat er met de visie wordt bedoeld.
- Maak een heldere doelgroep-beschrijving. De visie kan vervolgens gaan over de gehele doelgroep, omdat er veel inhoudelijke overlap is en een groot deel van de doelgroep in zowel BW als MO zou kunnen passen (afhankelijk van het moment waarop zij in beeld komen).
- Stel duidelijke uitgangspunten en doelen op. Deze moeten inhoudelijk richting geven aan het beleid in de komende jaren en aansluiten op landelijke kaders/beleidsplannen.
- Zorg dat het visie-document aansluit bij de beleidsmatige en autonome ontwikkelingen die zijn genoemd in hoofdstuk 2 en maak gebruik van de in advies 3 genoemde inhoudelijke suggesties voor actualisatie.

Hoewel het scenario *geïntegreerde GGZ in de wijk* vanuit respondenten gewenst blijft als basis voor het visiedocument en aansluit bij landelijke inzichten, zijn er vraagtekens over de haalbaarheid en uitvoerbaarheid van het scenario. Daarnaast horen we verschillende interpretaties van het scenario. Wij raden daarom aan om stil te staan bij in hoeverre het scenario *geïntegreerde GGZ in de wijk* het vergezicht blijft waar de regio naartoe wil werken en om – afhankelijk van de wenselijkheid - te werken aan eenduidigheid in de interpretatie.

Er zijn ook een aantal inhoudelijke punten waar vanuit het onderzoek is gebleken dat het huidige beleidsplan of de verdere uitwerking van het beleidsplan - afhankelijk van hoe beknopt het document gaat worden - beter kan aansluiten bij beleidsmatige en autonome ontwikkelingen. De volgende aanpassingen kunnen wenselijk zijn, indien de regio wil aansluiten bij deze ontwikkelingen:

- Heb meer aandacht voor een integrale en domeinoverstijgende aanpak, bijvoorbeeld bij het betrekken van informele zorg en een integrale aanpak bij schuldenproblematiek. Zorg hierbij ook voor inzet op de implementatie van afspraken ter voorkoming van escalatie (met casusregisseurs en procesregisseurs).
- Op het gebied van preventie zijn een aantal verbeterpunten. Er worden concrete maatregelen gemist om te voorkomen dat mensen instromen in de MO en de term maatwerk wordt gemist. De concrete maatregelen passen in het uitvoeringsplan en het beleidsplan biedt hiervoor het kader.
- Zorg voor een betere inhoudelijke aansluiting met regionale kaders, zoals het regionale actieplan dak- en thuisloosheid dat nog in ontwikkeling is en het regionale afsprakenkader huisvesting aandachtsgroepen. Heb daarbij ook expliciet aandacht voor elementen uit opgestelde woonzorgvisies in de regio.
- Hoewel het nationale actieplan dak- en thuisloosheid specifiek is opgesteld voor MO, is onze ervaring in regio's elders dat deze kapstok ook passend is voor BW. Indien de regio aan wil sluiten bij het Nationale actieplan is het raadzaam om meer focus te leggen op de actielijnen:
 - Wonen Eerst, met als doelstelling dat iedereen een stabiele woonplek heeft of wordt begeleid naar een zo thuis mogelijke oplossing.

- Inzet ervaringskennis, met als doelstelling dat ervaringskennis wordt ingezet in de hele beleidscyclus.
- Speciale aandacht voor bijzondere doelgroepen, met als doelstelling om indien nodig extra inzet te kunnen plegen voor (dreigend) dakloze jongeren, LHBTIQ+'ers en dakloze EU-burgers.

In het regionale actieplan dak- en thuisloosheid, dat nog in ontwikkeling is, wordt ook gewerkt aan een visie rondom de doelgroep. Diverse punten waar het beleidsplan Samen Dichtbij niet meer actueel is, hebben wel aandacht in dit regionale actieplan. Er moet daarom goed worden afgestemd hoe dit actieplan gebruikt kan worden in de eventuele doorontwikkeling van Samen Dichtbij, en hoe deze documenten zich tot elkaar verhouden.

- Over het algemeen dient meer rekening gehouden te worden met autonome ontwikkelingen in het beleidsplan, om te beoordelen of visies en uitgangspunten haalbaar zijn. Denk aan de krapte op de arbeidsmarkt en woningmarkt en de ontwikkeling van de doelgroep. Waar nodig moeten oplossingen gezocht worden om hiermee om te gaan. Bijvoorbeeld:
 - Inzet van (zorg)technologie en slimme oplossingen: ontwikkel een visie op het gebruik van domotica en AI in woonvoorzieningen om de werkdruk te verlagen. Heb in het uitvoeringsplan aandacht voor de inzet van deze middelen, waarbij nagedacht wordt over structurele financiering/middelen om dit te realiseren.

2. Maak een uitvoeringsplan met heldere actiepunten

Werk een meerjarig actie- en uitvoeringsplan uit met concrete maatregelen, projecten en verantwoordelijken. Dit kunnen ook meerdere plannen zijn, verdeeld over verschillende onderwerpen. Het regionaal actieplan dak- en thuisloosheid kan bijvoorbeeld worden gezien als en van de uitvoeringsplannen onder het beleidsplan, net als de strategische

agenda Gelderland-Zuid. Het is dan wel belangrijk dat (ook voor de lezer van een individueel plan) duidelijk is hoe de verschillende plannen zich tot elkaar verhouden en tot het overkoepelende beleidsdocument. Sluit bij het verdelen van de projecten en verantwoordelijkheden zoveel mogelijk aan bij de bestaande structuur van de werkgroepen MO/BW in de regio en pas deze structuur waar nodig aan.

Het uitvoeringsprogramma volgt uit het visie-document en kan flexibeler worden aangepast aan nieuwe ontwikkelingen. Formuleer actiepunten zoveel mogelijk *SMART* en plan momenten (bijvoorbeeld elke twee jaar) waarop het plan geëvalueerd wordt, waarna bijstelling kan plaatsvinden op punten die zijn behaald. Denk hierbij vooraf na over hoe er gemonitord wordt, door op te schrijven hoe resultaten gemeten worden en op welke manier data verzameld wordt.

